د پوهنې وزارت
د تعلیمي نصاب، د ښوونکو د روزنې
او د ساینس د مرکز معینیت
د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي
کتابونو د تالیف لوی ریاست

پښتو

پنځم ټولګی

حا... کال: ۱۳۹۰هــ ش

Ketabton.com

... پـــورې اړه
...که منعه دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پوهنې وزارت

د تعلیمي نصاب، د ښوونکو د روزنې
او د ساینس د مرکز معینیت
د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي
کتابونو د تالیف لوی ریاست

پښتو

پنځم ټولگی

د چاپ کال: ۱۳۹۰ هـ. ش.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب د تألیف، څېړنې او تدقیق کمیټې

لیکوالان:

- د سرمؤلف مرستیال امین الله نژند د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست د پښتو دیپارتمنت آمر.
- مؤلف عبدالظاهر گلستاني د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست رئیس.

تایید او مطالعه:

ملي شورا

- د ولسي او مشرانو جرگو د دیني چارو، پوهنې او لوړو زده کړو د کمیسیونونو غړي.

د څېړنې او تدقیق کمېټې:

کابل پوهنتون

- پوهندوی محمد رفیق رفیق د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو پوهنځي د پښتو دیپارتمنت استاد.

علومو اکاډمي

- سر څېړونکی عبدالواجد واجد د افغانستان د علومو اکاډمۍ د ژبو او ادبیاتو د مرکز رئیس.

د پوهنې وزارت

۱.دوکتور احسان الله ناشر د پوهنې وزارت د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست علمي غړی.
۲.د سر مؤلف مرستیال سید محمود کارگر د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونود تالیف ریاست د پښتو دیپارتمنټ علمي او مسلکي غړی او د دې کتاب ایډیټ کوونکی.
۳.فروزان خاموش د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونود تالیف ریاست د پښتو دیپارتمنت علمي او مسلکي غړې.
۴.د مؤلف مرستیال محمد عزیز تحریک د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونود تالیف ریاست د پښتو د پیارتمنټ آمر.
۵.د مؤلف مرستیال محمد سهراب دیدار د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونود تالیف ریاست د پښتو دیپارتمنټ غړی اود دې کتاب ایډیټ کوونکی.
٦.سیف الرحمن آشنا د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونود تالیف ریاست د پښتو دیپارتمټ ادیتور.

انځورگران:

نفیسه پوپلزۍ او محمد غالب الله یار.

عزیزالله د استقلال لیسې ښوونکی.

د محتویاتو، دینی، فرهنگي او سیاسي برخو د څېړنې او کره کتنې کمېټې:

- ډاکټر عطاء الله واحدیار د پوهنې وزارت ستر سلاکار او د نشراتو رئیس.
- دوکتور محمد یوسف نیازی د پوهنې وزارت سلاکار.

د څېړنې او تدقیق د څارنې کمېټه:

- دکتور اسدالله محقق د تعلیمي نصاب د پراختیا، د ښوونکو د روزنې او د ساینس مرکز معین
- دکتور شېر علي ظریفي د تعلیمي نصاب د پراختیا د پروژې مسؤول
- د سرمؤلف مرستیال عبدالظاهر گلستاني د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف لوی رئیس

کمپوز او ډیزاین:

رحمت الله غفاري

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملي سرود

دا وطــن افغانــستان دی　　دا عــزت د هــر افغـان دی

کـور د سـولې کـور د تـورې　　هـر بچـی یـې قهرمـان دی

دا وطـن د ټولـو کـور دی　　د بلوڅـو د ازبکـو

د پــښتون او هــزاره وو　　د ترکمنـو د تاجکـو

ورسـره عـرب، ګوجـر دي　　پامیـریان، نورستانیـان

براهـوي دي، قزلباش دي　　هـم ایماق، هـم پـشه یـان

دا هیـواد بـه تـل ځلیږي　　لکـه لمـر پـر شـنه آسمـان

پـه سینـه کـې د آسیـا بـه　　لکـه زړه وي جـاویدان

نـوم د حق مـودی رهبـر　　وایـو الله اکبـر وایـو الله اکبـر

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

د پوهنې د وزیر پیغام

ګرانو ښوونکو او زده کوونکو،

ښوونه او روزنه د هر هېواد د پراختیا او پرمختګ بنسټ جوړوي. تعلیمي نصاب د ښوونې او روزنې مهم توکی دی چې د علمي پرمختګ او ټولنې د اړتیاوو له مخې رامنځته کېږي. څرګنده ده چې علمي پرمختګ او ټولنیزې اړتیاوې تل د بدلون په حال کې وي. له دې امله لازمه ده چې تعلیمي نصاب هم علمي او رغنده انکشاف ومومي. البته نه ښايي چې تعلیمي نصاب د سیاسي بدلونونو او د اشخاصو د نظریو او هیلو تابع شي.

دا کتاب چې نن ستاسو په لاس کې دی، پر همدې ارزښتونو چمتو او ترتیب شوی دی. علمي ګټورې موضوعګانې پکې زیاتې شوې دي. د زده کړې په بهیر کې د زده کوونکو فعال ساتل د تدریسي پلان برخه ګرځېدلې ده.

هیله من یم دا کتاب له لارښوونو او تعلیمي پلان سره سم د فعالې زده کړې د میتودونو د کارولو له لارې تدریس شي او د زده کوونکو میندې او پلرونه هم د خپلو لوڼو او زامنو په باکیفیته ښوونه او روزنه کې پرله پسې ګډه مرسته وکړي چې د پوهنې د نظام هیلې ترسره شي او زده کوونکو او هېواد ته ښې برياوې ور په برخه کړي.

زه پر دې ټکي پوره باور لرم چې زموږ ګران استادان او ښوونکي د تعلیمي نصاب په رغنده پلي کولو کې ستره دنده او دروند مسؤولیت لري.

د پوهنې وزارت تل زیار کاږي چې د پوهنې تعلیمي نصاب د اسلام د سپېڅلي دین له بنسټونو، د وطن دوستی د پاک حس په ساتلو او علمي معیارونو سره سم د ټولنې د څرګندو اړتیاوو له مخې پراختیا ومومي.

په دې ډګر کې د هېواد له ټولو علمي شخصیتونو، د ښوونې او روزنې له پوهانو او د زده کوونکو له میندو او پلرونو څخه هیله لرم چې د خپلو نظریو او رغنده وړاندیزونو له لارې زموږ له مؤلفانو سره د درسي کتابونو په لا ښه تالیف کې مرسته وکړي.

له ټولو هغو پوهانو څخه چې ددې کتاب په چمتو کولو او ترتیب کې یې مرسته کړې، له ملي او نړیوالو درنو موسسو، او نورو ملګرو هېوادونو څخه چې د نوي تعلیمي نصاب په چمتو کولو او تدوین او د درسي کتابونو په چاپ او وېش کې یې مرسته کړې ده، مننه او درناوی کوم.

ومن الله التوفیق

فاروق وردګ

د افغانستان د اسلامي جمهوریت د پوهنې وزیر

(c) ketabton.com: The Digital Library

لړلیک

سرلیک	مخ
حمد	۱
حضرت عثمان رضی الله عنه	۳
غږ پوهنه	۵
مېلمه پالنه	۷
مترادفې کلمې	۹
غوره وېناوې	۱۱
بي بي عایشه رضی الله عنها	۱۳
متضادې کلمې	۱۵
معیوب هلک	۱۷
ملي يووالی	۱۹
متشابه کلمې	۲۱
ملګرې ملتونه	۲۳
متلونه	۲۵
څپه (هجا یا سېلاب)	۲۷
بشر دوستي	۲۹
آزادي	۳۱
دنومونو جوړښت (ساده نوم)	۳۳
ګيدړه	۳۵
مرکب نوم	۳۷
اشر (ګډ کار)	۳۹
دکونړ سیند	٤۱
مشتق نوم	٤۳
موزیم	٤۵
دبست کلا	٤۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

دپښتو ژبې توري	٤٩
الوتکه	٥١
د کلام برخې (نوم)	٥٣
تلويزيون	٥٥
دماين خطرونه	٥٧
دټپ ترل	٥٩
دنشه يي توکو زيانونه	٦١
دچينې غاړه	٦٣
خاص نوم	٦٥
ګل پاچا الفت	٦٧
عام نوم	٦٩
لمريز نظام	٧١
ابن سينا	٧٣
دونې ريښې	٧٥
چاپيريال يا محيط	٧٧
دمفرد او جمع نوم (مفردنوم)	٧٩
کولالي	٨١
نيوټن	٨٥
دجمع نوم	٨٧
شيدې پلورونکی	٨٩
صفت	٩١
مزارشريف اوبلخ	٩٣
د نوم اوصفت ترمنځ اړيکې	٩٥

لومړی لوست

حمد

موخه: دمتن لوستل ، ليکل ، د حمد په اړه معلومات ورکول اوپه شعر کې د نويو کلمو په معنا پوهېدل دي.

هخوونکې پوښتنې:

- ويلی شئ چې په حمد کې د چا صفت او ستاينه کېږي؟
- تاسې دلو ی خدای (جل جلاله) د قدرت د نښونښانو بېلګې ووايئ؟

پـــــه نـــامـــه د هـغـــه خـدا ی مــې دا بـيـان دی
چې يـو نـوم يـې په نـومـو نـوکـې سبـحـان دی
هـــم پـــادشـــاه دی دجـمـلــــه وو پـــادشـاهـانـو
هـــم دهـــــــر يـــوه سـلـطــان پـــه سر سلطـان دی
هـغـــه کـــار چـې وهـــر چـــاوتـــه مـشـکـل دی
هـــغــــــه کـــــار واړه وده وتـــه آســـــــان دی
ځـوک آفـتــاب شـي پـر آسـمـان راخــپـژولـــی
ده آفـــتـــاب را خـــپـژولـــی پـــرآســـمـــان دی
ځـوک دلـمـر پـر مـخ حـجـاب شـي غـورولـــی
ده پـــټ کـــړی لـمـــر پـــه ابـــر کـــې پـنـهـان دی

(عبدالرحمن بابا)

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- ښوونکی دې دلوست په اړه څو پو ښتنې وکړي.
- ښوونکی دې نظم په لوړ اواز ولولي .
- ښوونکی دې د نظم مطلب په ساده ژبه په نثر واړوي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. دلاندې کلمو معنی له یاده پیدا کړئ او د کلمو تر څنګ يې په خپلو کتابچوکې ولیکئ.

- سبحان پاک
- سلطان
- حجاب
- ابر

۲. په لاندې کلمو کې عام او خاص نومونه وښيئ.

- کابل خاص
- ښوونکی
- کتاب
- خدای (جل جلاله)

دلوستل شوي نظم اصلي مفهوم په خپلو کتابچوکې ولیکئ.

۳. دلاندې بیت مفهوم څه شی دی په خپلو کتابچوکې يې ولیکئ.

هغه کار چې وهرچا وته مشکل دی هغه کار واړه و ده وته آسان دی

ارزونه:

- آیا زده کوونکي شعر سم لوستلی شي؟
- دحمد په اړه خبرې کولی شي؟
- لوستل شوی شعر په نثر اړولی شي؟
- آیا زده کوونکي د کلمو مترادف شکل له یاده ویلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې دلوی خدای (جل جلاله) دقدرت دنښو نښانو په اړه څو جملې ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دویم لوست

حضرت عثمان (رضی الله عنه)

موخه:دمتن لوستل، لیکل د حضرت عثمان (رضی الله عنه) پېژندنه او په متن کې دنومونو زده کول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ویلی شئ چې حضرت عثمان (رضی الله عنه) څوک و؟
- حضرت عثمان (رضی الله عنه) زموږ د پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) څووم یار دی؟

حضرت عثمان (رضی الله عنه) د حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) دریم یار دی، د حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) له پیدا ایښت څخه پنځه کاله وروسته زیږیدلی دی دپلار نوم یې عفان و. حضرت عثمان (رضی الله عنه) د حضرت ابوبکر صدیق (رضی الله عنه) په لار ښوونه د اسلام په مبارک دین مشرف شو. د تقوا او حیا خاوندو. له لیک او لوست سره یې مینه درلوده، همدا راز یې په سخاوت کې شهرت درلود کله چې حضرت عثمان (رضی الله عنه) د اسلام په مبارک دین مشرف شو نو قرآن کریم یې په یاد زده کړ چې د هغه په پوهه کې یې لازیاتوالی راوست او د ده دخلافت په موده کې قرآن کریم په یوه مصحف کې را ټول شو.

حضرت عثمان (رضی الله عنه) پرته له خلافت څخه سودا ګري هم کوله او له دې لارې څخه یې زیاته حلاله شتمني پیدا کړه او خپله شتمني یې د اسلام دمبارک دین په لاره کې لګوله. حضرت عثمان (رضی الله عنه) د حضرت عمر (رضی الله عنه) له شهادت څخه وروسته د مسلمانانو مشر وټاکل شو.

د خلافت په دوره کې یې ډیر فتوحات کړي او خلک یې د اسلام سپیڅلي دین ته را بللي دي او دده مبارک د خلافت په وخت کې افغانستان ته هم د اسلام سپیڅلی دین راورسېد.

دولس ورځې کمې دولس کاله یې خلافت وکړ او په پای کې د باغیانو او اسلام د دښمنانو له لاسه په داسې حال کې په شهادت ورسېد چې د قرآن کریم تلاوت یې کاوه.

ښوونکي ته لارښوونې:

- ښوونکی دې متن په لوړ اواز ولولي.
- ښوونکی دې دمتن مطلب له زده کوونکو څخه وپوښتي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

١. لغتونه او معناګانې:

- تقوا	پرهېزګاري
- سخاوت	څوانمردي، ورکړه
- خلافت	استازیتوب، نیابت
- مصحف	دقرآن کریم کتاب
- شتمني	دارایي

٢. لاندې جملې ولولئ او نومونه په کې وښيئ! بیا یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ!

حضرت عثمان (رضی الله عنه) د حضرت ابوبکر صدیق (رضی الله عنه) په لارښوونه د اسلام په مبارک دین مشرف شو .

٣. په لاندې جملو کې د ربط توري و ښيئ او بیا یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

حضرت عثمان (رضی الله عنه) د حضرت ابو بکر صدیق (رضی الله عنه) په لارښوونه د اسلام په مبارک دین مشرف شو.

- د تقوا او حیا خاوند و.
- همدا راز یې په سخاوت کې شهرت درلود.
- له لیک او لوست سره یې مینه وه .

ارزونه:

- آیا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- دحضرت عثمان په اړه یې پو هه حاصله کړه؟
- په جملو کې نومونه پیدا کولی شي؟
- د ربط توري په جملو کې پیدا کولی شي؟

کورنۍ دنده:

د متن نوې کلمې خپلو کتابچو ته ورسوئ او په جملو کې یې هم وکاروئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریم لوست

غږ پوهنه

موخه: د متن لوستل، لیکل؛ د غږ پوهنې په معنا او مفهوم پو هېدل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ویلی شئ چې غږ پوهنه څه ته وايي؟
- غږ پو هنه څه شی ښيي ؟

غږ پو هنه : هغه پوهنه ده چې په ژبه کې د خبرو آوازونه ښيي.

لکه : مور_پلار _ خور_ ورور _ د (مور) کلمه درې غږونه (م، و ، ر) لري د (پلار) کلمه څلور غږونه (پ، ل، ا ، ر) لري د کاکا کلمه هم څلور غږونه (ک، ا ، ک، ا) لري او د (ماما) کلمه هم (م، ا ، م، ا).

ښوونکي ته لارښووني:

- متن ولوله او د غږېو هنې په اړه په کلمو کې بېلګې وړاندې کړه.
- دغږونو د منځ ته را تللو په اړه خبري او معلومات ورکړه.
- ښوونکی دې څو کلمې په تخته ولیکي او پر زده کوونکو باندې دې کلموته بدلون ورکړي. لکه (لور) که د (ل) توري په ځای (ک) توري راشي د (کور) کلمه ترې جوړېږي چې په شکل کې هم بدلون راغی او د کلمې په معنا کې هم.

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي.
۲. زده کوونکي دې لاندي کلمې په خپلو کتابچو کې ولیکي او دهرې کلمې د لومړي توري په بدلون سره دې یوه بله معنا لرونکې کلمه ترې جوړه کړي.

(ناک، لور، نور، منډه، تېر، ګټه، جوړه، چم).

مثال: د (ناک) د کلمې د (ن) توري په ځای د (پ) توری وکارول شي د (پاک) کلمه ترې جوړېږي.

غږونه د سږو دهوا د را وتو په وسیله منځ ته راځي. هوا له سږو څخه راووځي او دستوني، مرۍ، حنجرې، ژبې، تالو، سپږمو، غاښونو، ژبې او شونډو سره داړیکو په وسیله آواز پیدا کېږي د مثال په توګه د (ب) او (پ) دتوروپه آوازونو کې شونډې تړل کېږي او په یوه وار بېرته کېږي دتلفظ په وخت کې خو له او شونډې پرانیستل کېږي او آواز له خولې څخه راووځي.

ارزونه:

- زده کوونکي په دې پوه شول چې غږونه له کوم ځای څخه را وځي؟
- زده کوونکو وکولی شول چې کلمو ته دتوري په بدلون بله معنا لرونکې کلمه جوړه کړي؟

کورنۍ دنده:

لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او بیا یې د لومړي توري په بدلون نورې مناسبې سمې کلمې ترې جوړې کړئ!.
(کار – مار – نوک – کټ – مور – بل).

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورم لوست

مېلمه پالنه

موخه: د متن سم لوستل، ليکل؛ د مېلمه پالنې په دود او رواج پوهېدل او په متن کې د صفت کلمې په نښه کول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- د مېلمه درناوی زموږ په ملي دود کې ولې ارزښت لري؟
- که ستاسې کور ته مېلمه راشي دهغه څه ډول خدمت کوئ؟

مېلمه پالنه زموږ په خلکو کې يو ډېر لرغونی ملي او ديني دود دی . افغانان مېلمه ته په درنه سترګه ګوري او د خپل وس او توان په اندازه يې قدر، درناوی او خدمت کوي .او مېلمه دلوی خدای (جل جلاله) عطا ګڼي، که څه هم زموږ د ځينو خلکو اقتصادي حالت ښه نه دی خو کله چې د چا کورته مېلمه راشي نو دهغه د قدر، درنښت او خدمت لپاره هر څه چې په کورکې لري په ډېر اخلاص يې پخوي

او په ډېر عزت يې ورته په مخکې ږدي. همدا راز زموږ خلک له خپلو مېلمنو سره په ورين تندي خبرې کوي په همدې توګه زموږ خلک هېڅکله داسې حرکت نه کوي چې د مېلمه د خپګان سبب وګرځي او په ډېره مينه ورسره ناسته ولاړه کوي، ځکه دوی په دې باور لري، که چېرې مېلمه ورڅخه خپه شو په حقيقت کې خدای (جل جلاله) او د هغه رسول (صلی الله عليه وسلم) ورڅخه خپه شول .

لنډه دا چې مېلمه پالنه دتاريخ په اوږدو کې دافغانانو يو غوره او ځانګړی صفت دی چې د نړۍ خلک ترېنه هم خبردي او زموږ دغه وياړلی دود په ډېر درناوي سره ستايي.

ښوونکي ته لارښوونې:

- دمېلمه پالنې په اړه له زده کوونکو څخه معلومات وغواړئ چې هغوی په خپله خبرې وکړي.
- له متن څخه د بېلګې په ډول د (صفت) یوه کلمه د تختې پر مخ ولیکئ او زده کوونکي وهڅوئ چې په متن کې د صفت نورې کلمې په خپله پیدا کړي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. متن له یو بل سره په چوپتیا ولولئ!

۲. دمېلمه پالنې په هکله دې د ټولګي مخکې خبرې وکړي.

۳. په لاندې جملو کې د فعل او ضمیر کلمې وښيئ او بیا یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

- کله چې د چا کورته مېلمه راشي نو دهغه دقدر، درنښت او خدمت لپاره هرڅه چې په کور کې لري په ډېر اخلاص یې ورته پخوي او په ډېر عزت یې دهغه په مخکې ږدي.
- خلک دخپلو مېلمنو سره په ورینه تندہ خبرې کوي او د هغوی د حال او احوال پو ښتنه کوي.

۴. لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او بیا یې دلومړي توري په بدلون د اسې بله کلمه ترې جوړه کړئ چې معنا لرونکې وي.

لکه: (کور ـ پور ـ حال ـ مینه ـ حرکت)

ارزونه:

- آیا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- د مېلمه پالنې په اړه په شفاهي توګه معلومات وړاندې کولی شي؟
- په جملو کې یې د صفت کلمې پیدا کړی شوې؟
- په ورکړل شوو جملو کې یې د فعل او ضمیر کلمې پیدا کړی شوې ؟

کورنۍ دنده:

په خپلو کتابچو کې د مېلمه پالنې په اړه اووه کرښې ولیکئ!

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځم لوست

مترادفې (هم معنا) کلمې

موخه: د متن سم لوستل، ليکل او د مترادفې کلمې پر معنا او مفهوم باندې پو هېدل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- مترادفې کلمې څه ډول کلمو ته ويل کېږي؟
- ايا ځوک د مترادفې کلمې بېلګې يادولی شي؟

مترادفه کلمه : هغه کلمه چې په شکل اوبنه کې سره تو پيرلري او معنا يې سره ورته وي مترادفه کلمه بلل کيږي.

لکه: په لاندې کلموکې چې مترادفې کلمې ليدل کېږي.

کوښښ	زيار
ښکلی	ښايسته
تيره	ډېره
نړۍ	دنيا ، جهان
لوی	غټ

ښوونکې ته لارښوونې:

- متن په لوړ اواز ولوله.
- دمترادفې کلمې په اړه معلومات له بېلګو سره ورکړه.
- زده کوونکې وهڅوئ چې نورې مترادفې کلمې لـه يـاده وواييـ او هـم يې معنا پيدا کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي.

۲. لاندې جملې دې په خپلو کتابچو کې وليکي او تر مترادفو کلمو لاندې دې کرښه وکاږي.

- انسان چې روغ او جوړ وي ښه کار کولای شي.
- زرغونه داز موينې په تېرولو ډېره خوشحاله او خوښه ښکاري.
- زموږ د پښتو ښوونکی پاک او سپېڅلی ځوان دی.

۳. د لاندې کلمو مترادفې يا هم معنا کلمې له چوکاټونو څخه پيدا او د کلمو تر څنګه يې په خپلو کتابچو کې وليکئ.

ډېر -----------
وطن -----------
دنده -----------
چاپېريال _____
ښکلی _______

هېواد	وظيفه	ښايسته
زيات	شاوخوا	

۴. لاندې متن ولولئ! مترادفې کلمې په کې پيدا او په خپلو کتابچو کې وليکئ!

رنګينه او امين خوراو ورور دي .دوی په يوه شنه او زرغون بڼ کې خوښ او خو شحاله روان وو. هغوی ښکلي او ښايسته کالي اغو ستي وو. دواړه په بڼ کې داسې ښکارېدل تا به ويل چې هېڅکله يې ناروغتيا اوناجوړتيا نه ده ليدلې او تل همداسې روغ او جوړ دي. دبڼ په هره خوا کې خوښي او خو شحالي وه. هرې خواته د مر غيو چغهار، سندرې اوناري وې. ورو ورو رڼا مخ په کمېدو شوه. هره خوا تيه تياره او تور تم شو، په آسمان کې برېښنا شوه. باران په اورېدو پيل وکړ. رنګينه او امين دواړه په ځغاسته او منډه کورته لاړل.

ارزونه:

- څوتنه زده کوونکي دې ځواب ورکړي چې مترادفې کلمې څه ډول کلمې دي؟
- څوتنه زده کوونکي دې يو بل ته مترادفې کلمې ووايي او بل تن دې دهغو کلمو هم معنا پيدا کړي.
- ايا زده کوونکی دمترادفو کلمو په معنا او مفهوم پوه شول؟

کورنۍ دنده:

په خپلو کتابچو کې څو مترادفې کلمې وليکئ. معنا يې پيدا او بيايې په جملو کې وکاروئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږم لوست

غوره وينا وې

موخه: د متن سم لوستل، ليکل، دغوره وينا په مطلب پوهېدل، پـه هغـو عمـل کول او په ويناووکې د مترادفو کلمو په نښه کول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- آيا تاسو له چا څخه غوره ويناوې اوريدلې دي؟ که مو اورېدلې وي ويې وايئ؟
- غوره ويناوې کومو ويناوو ته وايي؟

١- هسې ښتيني ملګري وموميءَ چې په ښه ورځ مو مجلس پرې ښايسته وي او په سخته ورځ مو ملا تړ شي.

حضرت عمر (رضی الله عنـه)

٢- هر څوک چې زموږ عيبونه را ښيي پاک خدای (جل جلاله) دې پرې ورحميږي.

حضرت عمر (رضی الله عنـه)

٣- غم او نهيلي د بېکاره خلکو صفتونه دي.

حضرت علي کرم الله وجهُـه

۴- د سړي قدر د هغه د علم او ادب پـه اندازه پـه کـار دی، نـه د هغـه د شـتمنۍ او نسب له مخې.

حضرت علي کرم الله وجهُـه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- غوره ویناوې ولوله او په مطلب يې خبرې وکړه!
- له زده کوونکو څخه د غوره ویناوو مطلب په هکله پوښتنې وکړه!

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. غوره ویناوې په چوپتیا سره ولولئ!
۲. دهر ګروپ یو کس دې د ټولګي مخکې دیوې وینا په مطلب خبرې وکړي.
۳. دلاندې کلمو هم معنا پیدا اوپه خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(ملګري، مجلس، ښایسته، عیبونه، پاک، غم، صفتونه، قدر، علم، شتمنۍ تلاوت، عبادت ، نهیلي)

۴. غوره ویناوې ولولئ او بیا د هرې وینا مطلب په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

ارزونه:

- ایا زده کوونکي متن سم لو ستلی شي؟
- دغوره ویناوو په مطلب پوه شوي او خبرې پرې کولی شي؟
- دورکړل شوو کلمو هم معنا يې پیدا کړای شي؟

کورنۍ دنده:

لاندې نوي لغتونه په خپلو کتابچو کې ولیکئ او په جملو کې يې وکاروئ.

(عیبونه، نیمګړتیاوې عبادت، ناهیلي، نا امیدي)

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووم لوست

بي بي عايشه (رضى الله عنها)

موخه: د متن لوستل ، ليکل، دبی بی عايشی رضی الله عنها په اړه معلومات او په متن کې د صفت د کلمو په ګوته کول دي.

هڅو ونکې پو ښتنې:

- ويلای شئ چې بي بي عايشه (رضى الله عنها) څوک وه ؟
- بي بي عايشه (رضى الله عنها) زموږ د ګران پيغمبر حضرت محمد (صلى الله عليه وسلم) څه کيده؟

د مسلمانانو مور بي بي عايشه (رضى الله عنها) د حضرت ابوبکر صديق (رضى الله عنه) لوروه ، چې په مکه معظمه کې زېږېدلې او حضرت محمد (صلى الله عليه وسلم) د بي بي خديجې (رضى الله عنها) تر وفات وروسته ورسره واده وکړ. له حضرت محمد (صلى الله عليه وسلم) څخه يې د ديني علم زده کړ. داډېره پوهه او عالمه بي بي وه.

ډېرو ښځينه مسلمانانو او اصحابو کرامو به له هغې څخه ديني مسايل زده کول او د سختو مسئلو پو ښتنې به يې ور څخه کولې. دا هم د يا دولو وړده چې زيات شمېر احاديث ترې روايت شوي دي، د الله (جل جلاله) د کتاب د علم په وسيله خلک ډېرو لوړو مرتبوته رسېدلي دي. په يوه حديث شريف کې دا موضوع داسې بيان شوې ده:

((د علم زده کړه په هر (نارينه او ښځينه) مسلمان باندې فرض ده.))

بي بي عايشه (رضى الله عنها) هم د علم او پوهې په برکت د غې لوړې درجې او مقام ته رسېدلې وه.

بي بي عايشه (رضى الله عنها) د (۲۲) کالو په عمر په مدينه منوره کې وفات او هلته خاورو ته وسپارل شوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن ولوله!
- ښوونکي دې د بي بي عايشې (رضی الله عنها) په اړه له زده کوونکو څخه معلومات وغواړي.

د زده کوونکو فعاليتونه:

١. متن په چوپتيا سره د يو بل په مرسته ولو لئ!
٢. دلاندې جملو تش ځايونه په در کړل شوو مناسبو کلمو سره په خپلو کتابچو کې ډک کړئ!
   - بي بي عايشه (رضی الله عنها) په مکه معظمه کې زيږيدلې.... (ده، دی)
   - له حضرت محمد (صلی الله عليه وسلم) څخه يې ------ علم زده کړ. (ديني ، اخلاقي)
   - ډېره پوهه او عالمه بي بي ---------. (دی ، وه ، ده).
   - ډېرو ښځينه مسلمانانو او اصحابو کرامو به له هغې څخه ديني مسايل -------------.
   - (زده کول ، ياده ول)
٣. لاندې جملې ولولئ ، په خپلو کتابچو کې يې وليکئ او بيا د صفت کلمې لاندې کرښه وکاږئ.
   - ډاېره پوهه او عالمه ښځه وه.
   - بي بي عايشه (رضی الله عنها) د علم او پوهې په برکت دغې لوړې درجې او مقام ته رسېدلې وه.

ارزونه:

- آيا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- د بي بي عايشې (رضی الله عنها) په هکله معلومات ورکولی شي؟
- د جملو تش ځايونه په مناسبو کلمو ډکولی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د بي بي عايشې (رضی الله عنها) په هکله يوه لنډه مقاله وليکي چې له شپږو کرښو څخه لږه نه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتم لوست

متضادې کلمې

موخه: د متن سم لوستل، ليکل، او د متضادې کلمې په معنا او مفهوم پوهيدل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- تاسو په مخکې ټولګيوکې متضادې کلمې لوستلې دي؟ که مو لو ستلی وي څو بېلګې يې ووايئ!
- ستاسې په نظر متضادې کلمې څه ډول کلموته وايي؟
- آيا کوم شئ چې څو متضادې کلمې پر تخته وليکئ؟

متضادې کلمې : هغه کلمې دي چې د معنا له پلوه يوه د بلې ضد وي. لکه په دې کلمو کې: (تور ـ سپين) (ژړا ـ خندا) (اور ـ او به)

لاندې جملې ولو لئ او هغو کلمو ته ځير شئ چې کرښه ورلاندې اېستل شوې ده.

- ❖ د پسرلي په سرکې شپه او ورځ سره برابره وي.
- ❖ په ژمي کې هوا سړه وي او انسان توده هوا خوښوي.

ښوونکي ته لارښووني:

- ➢ ښاغلی ښوونکی دې متن ولولي.
- ➢ د متضادو کلمو په اړه دې معلومات ورکړي او بېلګې دې له زده کوونکو څخه و غواړي.

دزده کوونکو فعاليتونه :

١. لاندې بيتونه ولولئ او په خپلو کتابچوکې يې وليکئ! تر متضادو کلمو لاندې کرښه وکاږئ!

کـار ګـران مـو شـپه او ورځ پـه کارلګيـا دي
د هـېـواد سختـو دردونـو تـه دوادي

دژونـدون سـرې تـودې زغـمـې پـه مينـه
دو طـن د ابـادۍ لار کـې فـنـا دي

(محمد عثمان نژند)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲. تاسې هم ددې چوکاټ په څېر په خپلو کتابچو کې یو چوکاټ جوړ کړئ او بیا د هرې کلمې په مخ کې یې ولیکئ.

سپین : تور
ډېر :
غښتلی :
یووالی :
ښکلا :

۳. د لاندې جملو د نښه شوو کلمو ضد په چوکاټ کې پیدا کړئ او د جملو تر څنګ یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ!

لږ ، واړه ، بدرنګ ، تاوان

- په افغانستان کې لوی او واړه غرونه (ډېر) دي. ________کم.
- دغو غرونو زموږ هېواد (ښکلی) کړی دی. ________.
- زموږ په هېواد کې (لوی) غرونه هم ډېر دي ________.
- زموږ دهېواد غرونه موږ ته ډېره (ګټه) لري ________.

ارزونه:

- زده کوونکي دمتضادې کلمې په معنااو مفهوم پوه شول؟
- ایا زده کوونکي دمتضادو کلمو په هکله خبرې کولی شي؟
- زده کوونکو وکولی شول چې متضادې کلمې په جملو کې وکاروي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په خپلو کتابچوکې څو متضادې کلمې ولیکي او بیا دې په جملو کې وکاروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهم لوست

معیوب هلک

موخه: د متن سم لوستل، لیکل، د معیوب هلک حقونوته درناوی کول او د نویو کلمو په معنا پوهېدل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- تاسې د معیوبینو په هکله څه ویلی شئ؟
- موږ باید له معیوبو خلکو سره څه وکړو؟

حبیب په یوه پښه معیوب دی دوه کاله مخکې کله چې هغه له خپل پلار سره کروندې ته روان و، په یوه ماین برابر شو او په دې پېښه کې یې خپله پښه له لاسه ورکړه. هغه ډېره موده غمجن و، ځکه هغه نه شو کولی چې له نورو هلکانو سره لوبې وکړي.

د حبیب ځینو ملګرو له ده سره ملګرتیا پرېښوده د حبیب ځېنه ملګري د هغه په حال خواشیني وو. هغوی دا فکر وکړ چې ځنګه له حبیب سره مرسته وکړي. هغوی داسې لوبې پیل کړې چې په هغو کې حبیب هم برخه اخیستلی شوه.

ناصر د حبیب همزولی و. هغه ته دا ښکاره وه چې حبیب له زده کړې سره ډېره مینه او علاقه لري. هغه حبیب د ښوونځي تللوته وهڅاوه. اوس حبیب په پنځم ټولګي کې دی او ښوونځي ته د لکړو په مرسته ځي، حبیب په درسونو کې ډېر تکړه دی. له نورو زده کوونکو سره هم په درسونو کې مرسته کوي.ټول ښوونکي له هغه څخه ډېر خوشحاله دي. د حبیب کورنۍ، ملګري او ښوونکي له ده سره ډېره مینه لري. ځکه حبیب ډېر زیار باسي او د ژوند په هره برخه کې بریالی دی. حبیب وايي زه به په راتلونکې کې د معیوبینو د مرستې لپاره ډېر خدمتونه وکړم. اوس حبیب د روغو هلکانو په څېر ژوند کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونكي ته لارښووني:

- د معيوبينو سره د مرستې په هكله زده كوونكو ته معلومات وركړه!
- زده كوونكي و هڅوه چې په دې اړه د ټولګي په مخكې خبرې وكړي.

د زده كوونكو فعاليتونه:

١. متن دې په لوړ اواز ولولي.
٢. دلاندې نووكلمو هم معنا له چوكاټ څخه پيدا او په خپلو كتابچو كې يې د كلمو ترڅنګ وليكئ.

معيوب__________
خواشينى________
پيل___________
وهڅاوه _________

تشويق يې كړ
عيبي
خپه
شروع

٣. لاندې جملې ولولئ! په خپلو كتابچو كې يې وليكئ او د ضمير تر كلمو لاندې كرښه وكاږئ.

- هغه له خپل پلار سره كروندې ته روان و.
- د حبيب څو ښه ملګري د هغه په حال خواشينى وو.
- هغوى داسې لو بې پيل كړې چې په هغو كې حبيب هم برخه اخيستلې شوه.

۴. پو ښتنې:

- حبيب دڅه شي له كبله معيوب شوى و؟
- هغه ولې غمجن و؟
- حبيب له كومو لوبو څخه خوشحاله شو؟

ارزونه:

- آيا زده كوونكي متن سم لوستلى شي؟
- دنو يو كلمو هم معنا پيدا كړى شوي؟
- په جملو كې يې د ضمير كلمې پيدا كړې؟

كورنۍ دنده:

په خپلو كتابچو كې د معيوبينو په هكله شپږ كرښې مقاله وليكئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لسم لوست

ملي يووالی

موخه: د متن سم لوستل، ليکل، د نظم په معنا او مفهوم پوهېدل او په متن کې د متضادو کلمو په نښه کول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ملي يووالی څه ته وايي؟
- د ملي يووالي په ارزښت خبرې وکړئ؟

هره پانه يې لايقه د ستاينې
په يوه هواکې ټولې لويېدلې
ښه او بدې وو شريک يو بې واکدارو
لکه ګوتې ديوه وجود دلاس وي
د منې او ناک توپيرله و را معلوم و
هر مرغه مو پيژانده له خپل آوازه
لکه وي چې ولسونه په وطن کې
ماليار و په هره ونه ډير زهير
په تمامه معنا يو واحد ملت و
پکې هر قسمه ګلونه بوټي ګوره
ببل رنګونه،ببل غړونه، ببل خويونه

په يو باغ کې وې ولاړې ډېرې ونې
له يوې وياله اوبه ورته راتللې
ددې ټولو يو خزان او يو بهارو
ځينې جګې ځينې ټيټې کوز او پاس وي
چنار لوړ و شفتالو لکه ماشوم و
د مرغانو وې نغمې پکې ښورازه
رنګارنګ ګلونه وو يوه چمن کې
په حقونوکې يې نه وڅه توپير
يو له بله يې په هرڅه کې شرکت و
لکه باغ يو مملکت وګڼه وروره
دوه سکه ورونه لري ببل ببل نومونه

مګر دواړه او سيدونکي ديو کوروي
د يوې سترګې په کور کې سپين او توروي

ګل پاچا الفت

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښووني:

- متن په لوړ اواز ولوله!
- شعر معنا کړه او په مفهوم یې رڼا واچوه!
- پر زده کوونکو باندې په شعر کې متضادې کلمې پیدا کړه! او پرتخته یې ور باندې ولیکه!

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. دلاندې کلمو متضادې کلمې پیدا او په خپلو کتابچو کې یې د کلمو تر څنګ ولیکئ او بیا یې په جملو کې وکاروئ!

الف: ښه ________ ت: جګې ________ هـ: شپه ________

ب: بهار ________ د: لوی ________

۲. دلاندې پوښتنو سم ځوابونه وټاکئ.

- له جګو اوتیټو ونو څخه مطلب څه دی؟

الف) د ملي یووالي ښلګې پېژندل.

ب) د مشرانو او همزولو پیژندل.

۳. ددې نیم بیتي مطلب څه دی؟ «د مرغانو وي نغمې پکې ثورازه»

الف: د شعرونو او سندرو ډولونه.

ب: د مرغانو خبرې کول.

۴. ددې نیم بیتي مطلب څه دی؟ «رنګارنګ ګلونه وي یوه چمن کې»

سم ځواب یې په نښه کړئ او بیا یې خپلو کتابچو کې ولیکئ.

الف: دنرګس، غاټول او ګلاب ګل ونه دي.

ب: په یوه وطن کې د بېلابېلو قومونو ګډ اوسېدل دي.

ج : دچمن د ګلانو پېژندنه ده.

ارزونه:

- زده کوونکي شعر روان او سم لوستلی شي؟
- ایا د شعر په اصلي مفهوم خبرې کولی شي؟
- په لوستل شوي شعر کې د متضادو کلمو ضد له یاده پیدا کولی شي؟
- زده کوونکي ددې وړتیالري چې د بیتونو د مطلب په هکله خبرې وکړي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د یووالي په هکله څو کرښې ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوولسم لوست

متشابه کلمې

موخه: دمتن سم لوستل، لیکل او د متشابه کلمو په معنا او مفهوم پوهیدل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- متشابه کلمې (ورته کلمې) څه ډول کلمې دي؟
- د متشابه کلمو بېلګې څوک ویلی شي؟

متشابه کلمې: هغو کلموته وايي چې په لیکلو کې یو بل ته ورته وي خو په معنا کې سره توپیر ولري، لکه په لاندې بیت کې چې لیدل کېږي:ـ

لکه په دغو جملو کې:

۱. ولې دې له ولې څخه داسې وپوښتل؟

۲. زه تل هغه کوم چې د خبرې تل ته ځان ورسوم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښووني:

- متن په لوړ اواز و لولئ.
- د متشابه کلمي په اړه معلومات ورکړه او څو متشابه کلمې پر تخته ولیکه!

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. متن ولولئ او د متشابه کلمې تعریف له یاده زده کړئ!
۲. لاندې جملې ولولئ او د هغو کلمو معنا ګانو ته ځیر شئ چې کرښه ورلاندې ایستل شوې ده.
   - دبزګر لوړ په لوکې مات شو.
   - انارګل زما کېنۍ لور ته ناست دی.
   - توریالي وویل، « چې دا پښتې ډیر سپک دی.
   - سپک سړی د چانه خوښیږي.
   - وړ مې دروند پښتې جګ کړ.
   - دروند انسان د هر چا خوښیږي.
   - بیل د بزګر لپاره ضروري آله ده.
   - اځک د خپلې کورنۍ څخه بیل ژوند کوي.
۳. په لاندې بیتونوکې د کومو کلمو لاندې چې کرښه ایستل شوې ده تاسو یې بله معنا پیدا او په جملو کې یې وکاروئ.

سور د تور سره هیڅکله نه جوړیږي	دا قانون د طبیعت دی چې چلیږي
خو انسان چې بیا په تور کله تورن شي	خړ به ګر ځي بیا هیڅکله نه سپینیږي

(جلاد حکمتي)

۴. لاندې کلمې ولولئ او بیایې په بیلا بیلو معنا ګانو کې وکاروئ کومې دي؟

ارزونه:

- زده کوونکي ویلی شي چې متشابه کلمې څه ډول کلمو ته وایي؟
- ایا زده کوونکو په جملو کې متشابه کلمې وپېژندې او د هرې کلمې په معنا پوه شول؟
- څو تنه زده کوونکي دې په لوستل شوو بیتونو کې د متشابه کلمو معنا ګانې په شفاهي توګه ووایي.

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د متشابه کلمې تعریف په یاد زده کړي او بېلګې دې په خپلو کتابچو کې ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دولسم لوست

ملګري ملتونه

موخه: د متن سم لوستل، ليکل، د ملګرو ملتونو پېژندل او د ملګرو ملتونو د دندو په اړه معلومات ورکول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ايا ويلی شئ چې ملګري ملتونه څه ډول سازمان دی؟
- د ملګرو ملتونو د سازمان اصلي موخه څه ده؟

«ملګري ملتونه» يو نړيوال سازمان دی چې په **۱۹۴۵** ع کال کې يې ديو شمېر هېوادونو له خوا بنسټ اېښودل شوی دی. د دغه نړيوال سازمان د جوړېدو اصلي موخه داده چې د کړکيچونو، جګړواو نښتو مخنيوی وکړي او د بېلابېلو هېوادونو ترمنځ د پوهاوي او سوله ييز ژوند لارې چارې برابرې کړي. دغه سازمان له جوړېدو څخه ترنن پورې د نړۍ په ډېروسيمو کې جګړې او شخړې د پوهاوي له لارې حل کړې. د شخړو او ستونزو و پرحل سر بېره د نړۍ په ګڼ شمېر هېوادونو کې يې ډېرې وداني، روغتيايي او پرمختيايي پروژې هم بشپړې کړې دي. دا سازمان بېلابېلې څانګې لري چې يونيسف اود مهاجرينو عالي کميشنري يې لويې څانګې دي. د مهاجرو عالي کميشنري د نړۍ په زياتو هېوادونو کې دجګړو، طبيعي پېښو لکه زلزلو، سېلابونو او نورو ستونزو له کبله له بې ځايه شوو او بېرته ستنېدونکو خلکو او مهاجرو سره مرسته کوي.

يونيسف د ماشومانو او ځوانانو دښوونې او روزنې او دهغوی د پالنې په برخه کې مرستې کوي. دغه راز دا څانګه ماشومانو ته خواړه، روغتيايي درمل او نور مواد هم برابر وي.

له دغو دووڅانګو پرته دملګرو ملتونو سازمان نورې څانګې هم لري چې هغه دادي:

۱- د خوړو نړيوال سازمان چې غذايي مواد برابروي او د کرنې او مالدارۍ سازمان چې د کرنې بېلابېل تخمونه او دمالدارۍ چاروته وده ورکوي داسازمان له کروندګروسره مرسته کوي.

۲- د روغتيايي چارو نړيوال سازمان چې په سيمه ييزو صحي چارو کې مرسته کوي.

۳- يونسکو چې د تعليمي، علمي او کلتوري برخو مسؤوليت پر غاړه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښووني:

- متن په لوړ اواز ولوله!
- د ملګرو ملتونو په هکله دزده کوونکو له سويې سره سم معلومات ورکړه!

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. لاندې نوې کلمې په چوکاټ کې معنا شوې دي تاسوې يې په جملو کې وکاروئ!

هدف	موخه
غذا	خواړه
شخړو	جګړو
ستونزو	مشکلاتو
کړکيچونو	جنجالونو

۲. يونيسف څه فعاليتونه ترسره کوي؟ په خپلو کتابچو کې يې ځواب په ښو کرښو کې وليکئ.

۳. د لاندې جملو تش ځايونه په مناسبو کلمو په خپلو کتابچو کې ډک کړئ.

الف: ملګري ملتونه يو ______ سازمان دی.

ب: ددغه نړيوال سازمان د جوړېدو اصلي هدف دادی چې دکړکيچونو، جګړو، او نښتو _______ وکړي.

ج: د کرنې او مالدارۍ سازمان د _______ تخمونو په برابرولو کې مرستې کوي.

د: يو نسکو د ______ ابداتو ځارنه کوي.

ارزونه:

- آيا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- زده کوونکي نوې کلمې په جملو کې کارولی شي؟

کورنۍ دنده:

په خپلو کتابچو کې د ملګرو ملتونو په هکله ځو کرښې مقاله وليکئ!

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

دیارلسم لوست

متلونه

موخه: د متن لوستل، لیکل، د متلونو په معنا او مفهوم پوهېدل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ستاسو په نظر متل څه ته وايي؟
- څوک کولی شي چې متل ووايي؟

متلونه هغه پراخې مفهوم لرونکې، لنډې او زياتره په وزن برابرې وېناوې دي چې دیوې خبرې د ټينګار او ښکلا لپاره په خبرو کې ويل کېږي او دټولنې د تجربو زيږنده وي . په متل سره دیوې ټولنې فکرونه او دودونه له يوه نسل څخه بل ته او له يوه ولس څخه بل ولس ته ليږدول کېږي او دخبرو ښکلا پرې زيا تيږي او پر مخا مخ لوري سمدلاسه اغېزه کوي. په خلکو کې مشهوره ده چې په هر متل کې د يوه کتاب مفهوم پروت دی:

(څه چې کرې هغه به ريبې)

نړۍ د پتي مثال لري او دانسان ټولې چارې او کړه وړه دتخم پـه څېر دي . انسان چې په دنيا کې هرڅه کوي اوهره چاره چې سر تـه رسوي هرو مرو بـه د خپلوکړو پايله تر لاسه کړي. که يې ښه کړي وي ، نو ښه به تري اخلي اوکه يې بد کړې وي نو بد حاصل به تري اخلي.

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن ولوله!
- د متلونو په هکله د زده کوونکو له سویې سره سم معلومات ورکړه!
- له زده کوونکو څخه وغواړه چې متلونه ووایي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. متن په چوپتیا سره ولولئ!

۲. په لاندې جملو کې متل په نښه کړئ او بیا یې په کتابچو کې ولیکئ.

- په یوه ګل نه پسرلی کېږي.
- کوږ بار تر منزله نه رسیږي.
- د اوبو څاڅکي باران جوړوي.

۳. لاندې متلونه ولولئ او مطلب یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ:

- خدایه لوی مې کړې لویې رامه کړې.
- له لوږې مړ شه خو د منت دارو مه خوره.
- د ورغوي تڼاکه مرغلره ده.
- اول سلام پسې کلام.

ارزونه:

- ایا زده کوونکي متن سم لو ستلی شي ؟
- دمتل په معنا او مفهوم پوه شول؟
- د متل په هکله خپل معلومات وړاندې کولی شي ؟
- ایا په دې وپوهېدل چې هر متل ځانته دکارولو ځانګړی ځای لري؟

کورنۍ دنده:

که غر لوړ دی په سر یې لار ده) یعنې څه؟ مطلب یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

ثوارلسم لوست

څپه (هېجا - سېلاب)

موخه: د متن لوستل، ليکل، د څپې په معنا او مفهوم پوهېدل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ويلی شئ چې څپه يا هجا څه ته وايي؟
- آيا تاسې کومه کلمه په څپو اړولی شئ؟

(څپه، هېجا يا سېلاب) د اوازونو دبند ښت له مخې ديو ي کلمې بيلولو ته هيجا وايي . ديوې کلمې دڅپو شمېر د همغې کلمې د غږونو په شمېر پورې تړلی دی. لکه په لاندې کلمو کې مثالونو ته ځيرشئ.

پښتانه – درې برخې يعنې پښ / تا /نه درې څپې لري، (بزګر) – دوې برخې يعنې بزګر دوې څپې لري (بڼ – يوه برخه يعنی يوه څپه لري.

لاندې متن ولولئ! هغو کلموته ځير شئ چې کرښه ورلاندې اېستل شوې ده. تاسو يې هيجا کړئ!

نن زلمي او دده خور ملالۍ دښوونځي د اداري په لارښوونه ګډ کار وکړ. له نورو زده کوونکو سره يې دښوونځي چاپېريال او ټولګي پاک کړل.

زده کوونکي لـه خپلو ښوونکو سره پـه ډېره مينه دښـوونځي پـه پـاکوالي بوخت وواو په پای کې يې خپل ښوونځی پاک او سوتره کړ، دزلمي او ملالۍ دا کار ډېر خوښ شو. کله چې دوی له کار څخه وزګار شول او بېرته کورته راغلل، نو دا کيسه يې خپلې مور او پلار ته وکړه .

پلار يې هغوی تـه وويـل : بچيـانو داډېر ښـه کـار دی مـوږ بايـد خپـل کـور ، کلـی، ښوونځی او خپل هېواد دمتوپـه زور پـاک او سـو تـره وسـاتو او هڅـه وکـړو چې د کور کلي او هېواد په سمسورتيا کې په ګډه نه ستړې کېدونکې هلې ځلې وکړو چې زموږ و بچاړ هېواد بيا ودان او سمسورشي او زموږ خـلـک لـه بد بختـۍ څخه وژغورل شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- ښوونکی دې متن په لوړ اواز ولولي.
- ښوونکی دې دڅپې په اړه معلومات ورکړي او دکلمو دڅپو یا هیجا په کارولو کې دې زده کوونکي وهڅوي چې دکلمو هیجاوې مشق او تمرین کړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. متن ولولئ!

۲. زده کوونکي دې په ډلو کې لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې ولیکي او بیا دې ووايي چې څو څپې لري.

سر	مخ	لاس	قلم	کتابچه	پوهنځی
ړنا	ورځ	شپه	تپوله	درملتون	
کړاو	لار	خوکی	پښن	تتار	لوګړی
ورېمه	ښوونکی	مېوه	منه	ختېکی	

۳. زده کوونکي دې یو بل ته څو کلمې املا ووايي او بیا دې کلمې په څپو واړوي او څپې دې وشمېري.

ارزونه:

- له زده کوونکو څخه پوښتنه وکړئ چې څپه یا هیجا څه ته وايي؟
- زده کوونکي دې په خپله خوښه څو کلمې په کتابچو کې ولیکي بیا دې په څپو واړوي.

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د کارتونو لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې په څپو واړوي. څپې دې وشمېري او بیا دې په جملو کې وکاروي.

شېدې	سپین	ښایست	خوښ	ودان

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځلسم لوست

بشر دوستي

موخه: د متن لوستل، ليکل او دبشر دوستۍ په مفهوم پوهېدل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ويلى شئ چې بشر دوستي څه ته وايي؟
- ايا تاسې له بې وزلو سره د خپل توان په اندازه مرسته کوئ؟ او ولې؟

څرنګه چې انسان په ټولنيز چاپېريال کې اوسېږي او په کليو، بانډو او ښارونو کې ژوند کوي بايد په ټولو چارو کې له يو بل سره، همکاري او مرسته وکړي. دستونزو او کړاوونو په وخت کې خوا خوږي ولري، که چېرې يو ناروغ ووينې هغه بايد سمدلاسه روغتون ته ورسوي. که ددرملو داخيستلو پيسې ورسره نه وي، د خپل وس اوتوان په اندازه دې نغدې پيسې ورکړي. همداراز د خپلو خپلوانو او ګاونډيانو د حال اواحوال څخه ځان خبروي او په ډېره مينه دې ترې دروغ ناروغ پوښتنه وکړي. په کشرانو دې شفقت او رحم کوي او دمشرانو درناوی دې خپله انساني دنده وبولي، څرنګه چې موږ انسانان يو، دا دانسانيت دنده ده چې دنړۍ د ټولو انسانانو سره مينه خپله بشري فريضه وبولو.

هرانسان دقدراو درناوي وړ دی. ناپوهو کسانو ته دسمې لارې لارښوونه وکړو. د غچ اخيستو په ځای د بخښنې روحيه په ځان کې وروزو، ځکه چې اصلي خوښي او نېکمرغي په بخښنه کې ده نه په غچ اخيستلو کې. له هر انسان سره بايد په خوږو الفاظو خبرې وکړو.

دخپل بدن په وينه او رګونو کې انسان دوستي وروزو، ځکه داد انسانيت تر ټولو غوره مقام دی. دانسان ژوند يوازې ددې لپاره نه دی چې خپل ځان سوکاله کړي، بلکې دنورو سوکالۍ ته هم په ډېر ارزښت قايل شي، لنډه دا چې د انسانيت او بشر دوستي له خپل همنوع سره د زړه له کومې خواخوږي ده، موږ بايدد ټول بشر يت په غم او ښادۍ کې خپل ځان شريک وبولو، دا ځکه چې له نورو سره مينه د خپل ځان سره د مينې او محبت معنا لري.

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن ولوله!
- نوې کلمې پرتخته ولیکه او معنا یې کړه!
- په زده کوونکو باندې دمتن څو جملې املاء ولیکه!

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن د یو بل په مرسته په چوپتیا سره ولولي.
۲. دلاندې کلمو مترادف له یاده په خپلو کتابچو کې ولیکئ!

ټولنیز	چارو	شفقت	چاپېریال	کړاوونو	درناوی
ګڼ	ګاونډیانو	دنده	غچ	سوکاله	

۳. په لاندې کلمو کې د ربط توري پیدا او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

کې	او	په	وس	هغه	ښځه
چې	ورکړې	یو	مرسته	سره	هم

۴. په خپلو کتابچو کې لاندې قوسونه په مناسبو کلمو ډک کړئ.

الف: هر انسان دقدر او درناوي ور__________. (ده ، دي ، دی)

ب: له هرانسان سره په کړووړوکې په خوږو الفاظو خبرې __________. (وکړو ، کول)

ارزونه:

- ایا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- دبشر دوستۍ په معنا او مفهوم پوه شوي او خبرې کولی شي؟
- دمترادفو کلمو هم معنا یې له یاده پیدا شوي؟
- په ورکړل شو یو کلمو کې یې د ربط توري په ګوته کړل؟

کورنۍ دنده:

دبشر دوستۍ په هکله په خپلو کتابچو کې څو کرښې ولیکئ!

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپاړلسم لوست

آزادي

موخه: د شعر لوستل ، ليکل او د آزادي په هکله معلومات ورکول او د نويو کلمو په معنا پوهېدل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- تاسې د آزادۍ په معنا او مفهوم پوهيږئ؟
- آيا د آزادۍ په هکله څه ويلی شئ؟

په شـړۍ کې ښـه يم زه آزاد فـقـير — نه وربښمو کې چنجی غوندې اسير
په خامتا کې حُر آزاد ښه دی سل ځله — لـه غـلامه چې لـباس يې وي حرير
د وژغـنو پـه کـيږدۍ کې که آزاديم — يـو ويښته به يې ور نکړم په کشمير
په ويجاړه کې مرغه ځاله کې خوښ وي — پـه قفس کې د سرو زرو وي زهـير
چې مرغان په هــوا وينم چرګ په ځمکه — راته ياد د اسارت شـي بد تــاثـير
همېشه اسير مرغــه دی خوړل شوی — او بهکې يې بالـښت د خان او مير

له لېندۍ د اسارته چې څوک خلاص شي
بـې وزره پـه هـــــوا ځـي لکـه تيـر

(ګل پاچا اُلفت)

ښوونکي ته لارښوونې:

- شعر ولوله! او معنا يې کړه!
- د شعر په مطلب باندې معلومات ورکړه!

دزده کوونکو فعاليتونه :

١. زده کوونکي دې شعر ولولي.

٢. زده کوونکي دې د لوستل شوي شعرمطلب په خپلو کتابچو کې په نثر واړوي.

٣. لغتونه او معناګانې:

فقير - غريب

اسير - بندي

حُر - آزاد

زهير - ناتوانه

ارزونه :

- آيا زده کوونکی شعر سم لوستلی شي؟
- د موضوع په مطلب پوه شول؟
- دشعر په مطلب خبرې کولی شي؟

کورنۍ دنده :

زده کوونکي دې لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې په جملو کې وکاروي.

(اسيرـ ويجاړهـ اسارتـ زهيرـ تاثير ـ حرير)

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوولسم لوست

د نومونو جوړښت (ساده نوم)

موخه: د متن سم لوستل، لیکل د ساده نوم پیژندل او په جملو کې یې کارول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ساده نوم څه ډول نوم ته وایي؟
- کولی شئ چې څو ساده نومونه ووایئ؟

ساده نوم: هغه دی چې له یوې واحدې کلمې څخه جوړ شوی وي لکه:

کتاب، قلم، زړه، خندا.

لاندې متن ولولئ! هغه ساده نومونه چې کرښه ورلاندې ایستل شوې ده په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

په کلي کې ژوند

په اوړي کې د کلي باغونه ښکلي او خوندوري مېوې لري. بریالی د رخصتیو په ورځو کې له خپل پلار سره کلي ته ځي، هلته په خپل بڼ کې له پلار سره کار کوي. دراتګ په وخت کې دخپلې مورلپاره: منې، ناک او زردآلو راوړي.
په کلیو کې ژوند خوندکوي. ځکه دکلي چاپېریال سمسور وي او دخلکو ګڼه ګونه هم زیاته نه وي باغونه او شنه چمنونه پکې وي. لښتي اوچینې هري خواته بهیږي چې انسان یې له لیدلو څخه خوند اخلي. په کلیو کې ښځې له خپلو مېړونو سره د کرنې په چارو کې پوره مرسته کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښووني:
- متن په مناسب اواز ولوله!
- دساده نوم بېلګې په تخته ولیکه او دهغو په هکله معلومات ورکړه!
- د څو جملو املاء په زده کوونکو باندې ولیکه!

د زده کوونکو فعالیتونه:

١. متن د یوبل په مرسته په چوپتیا ولولئ!

٢. لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې په جملو کې وکاروئ!

((مور ، کلی ، بڼ ، کار ، پلار))

٣. لاندې شعر ولولئ ، بیایې په خپلو کتابچو کې ولیکئ اوتر ساده نومونو لاندې یې کرښه وکاږئ

دغریب کاله ماشوم دی هر هلک یو ځل وهلی   نازیې هیڅ نه دی لیدلی په ژړاکورته راغلی

چا اخیستی غېږکی نه دی له سپیروخاورونه کله   کور او کلي کې بې قدره خوار اوزار دی اوسپېلی

ګل پاچا الفت

٤. دلوستل شوي شعر مطلب په خپلو کتابچو کې په نثر ولیکئ!

ارزونه:
- ایا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- دساده نوم په معنا او مفهوم پوه شول؟
- ایا زده کوونکي کولی شي چې له یاده نور ساده نومونه ووایي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په خپلوکتابچوکې څوساده نومونه ولیکي، بیادې یې په جملوکې وکاروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتلسم لوست

ګیدړه

موخه: ددې کیسې لوستل او لیکل، اوکیسې په مفهوم پوهېدل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- تاسې د ګیدړو په هکله کیسې اوریدلي دي؟
- د هر کار د پیل لپاره تاسې د هغه پایله په پام کې نیسئ؟

یوه ګیدړه په یوه غره کې اوسېده، دې هیله درلوده چې یوه ورځ باغ ته د انګورو د خوړلو لپاره لاړه شي. ددې هیلې د پوره کولو لپاره له غره څخه د باغ په لور را روانه شوه . سهار مهال په تیاره کې باغ ته راورسېده . باغوان له باغ څخه ډېرجګ دیوال ددې لپاره را تاوکړی و چې باغ یې له خلکو او ښاروېو څخه خوندي پاتې وي.

ګیدړه تر باغ چاپېره وګرځېده. غو ښتل یې چې له دیوال څخه باغ ته واوړي . خو په دې کار بریالۍ نه شوه. په پای کې یې ددیوال په بېخ کې یو سورۍ ولید چې له دې سوري څخه باغوان خپل باغ او به کاوه.

ګیدړه له دې سوري څخه په ډېر زحمت باغ ته ننوته. کله چې یې په باغ کې دانګورو ځوړند وږي په تاک کې ولیدل. له خوښۍ نه یې ټوپونه ورته ووهل او په خوړلو یې پیل وکړ.دو مره انګور یې وخوړل چې له خپلې خېټې څخه یې د اوبو مشک جوړ کړ.

د سهار رڼا خپره شوه .ګیدړې وغو ښتل چې له راغلي سوري څخه بېرته ووځي خو دومره انګور یې خوړلي وو چې له سوري څخه وتل ورته ناممکن شوی وو. له ځان سره یې وویل چې بله چاره نشته، بې له دې چې بېرته وږې شي او ووځي.

د سهار لمر خپلې وړانګې په ټولو ځایونو خپرې کړې ، باغوان له خپل سپي سره باغ ته را روان شو. کله چې باغ ته را ورسېد د باغ دروازه یې خلاصه کړه. ګوري چې ګیدړه باغ ته راغلې ، سپي چې ګیدړه ولیده نو ورمنډې یې کړې او په ګیدړې یې حملې پیل کړې او له پښویې وغورځوله . ګیدړې دژوند په وروستیو شیبو کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسې وويل :کاشکې مې لومړی د وتلو لار سنجولې وای او بيا باغ ته ننوتې وای . که مې لومړی دا فکر کړی وای اوس به دا کار نه را باندې کيده.

ښوونکي ته لارښووني:

- دمتن د مطلب په هکله معلومات ورکړه!
- ښوونکی دې له زده کوونکو څخه وغواړي چې دکيسې په مطلب دې خبرې وکړي.

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. زده کوونکي دې د يو بل په مرسته کيسه په چو پيتا سره ولولي.

۲. دلاندې مترادفو کلمو هم معنا له چوکاټ څخه پيدا او په خپلوکتابچو کې يې د کلمو تر څنګه وليکئ.

الف : هيله ______

ب: مشک ______

ج: خوندي ______

محفوظ- اميد- لاره سنجول- بد- د اوبو راوړلو ظرف چې ژی هم ورته وايي.

۳. دمتن اصلی مطلب په لاندې جملو کې وښيئ.

الف: په ډېر تکليف سره د ګيدړې ننوتل سوري ته.

ب: له سوري څخه بيرته وتل د ګيدړې لپاره ناشونی کار و.

ج: لومړی بايد سړی د کار انجام ښه وسنجوي بيا هغه کار وکړي.

۴. لاندې جملې په خپلو کتابچو کې وليکئ، بيا يې د چوکاټ په مناسبو کلمو سره بشپړې کړئ.

الف: غوښتل ______ چې له دېوال څخه باغ ته واوړي.

ب: له دې سوري څخه وتل ______ نا ممکن شوي وو.

ج: له غره څخه د باغ په لور را __________ شوه.

د: که ______ لومړی مې دا فکر کړی وای، اوس به په دې سرنوشت نه وم اخته شوي .

ورته- يې- چې- روانه- مې

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- آيا دوی د کيسې په اصلي مطلب پوه شول؟
- آيادمترادفو کلمو هم معنا يې له چوکاټ څخه پيدا کړه؟

کورنۍ دنده:

په خپلو کتابچو کې د لوستل شوې کيسې مطلب په خو کرښو کې وليکئ!

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

نولسم لوست

مرکب نوم

موخه: د متن سم لوستل، لیکل، د مرکب نوم پېژندل او په جملو کې یې کارول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- د مرکب نوم په هکله معلومات لرئ؟
- له تاسو څخه په دې هکله څوک مثال ویلی شي؟

مرکب نوم: هغه دی چې له دوو خپلواکو کلمو څخه جوړ شوی وي لکه: کتابتون، پرهارپاڼه، سپین بولدک، جلال آباد، نوی ښار، ګلخانه، پکتیا کوټ، میدان ښار.

په لاندې جملو کې هغو کلمو ته ځیر شئ چې کرښه ترې لاندې ایستل شوې ده.

۱- د بلخ پوهنتون یو ښکلی کتابتون لري.

۲- سپین بولدک د کندهار په ولایت کې دی.

۳- په جلال آباد کې د نارنجو ونې ډېرې دي.

۴- زما ورور په نوی ښار کې اوسیږي.

۵- د حبیب کور په ګلخانه کې دی.

۶- پرهار پاڼه د یو بوټي نوم دی.

په پورتنیو جملو کې (مزار شریف، سپین بولدک، جلال آباد، نوی ښار، ګلخانه او پرهار پاڼه) مرکب نوم نومونه دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن ولوله او د مرکب نوم په هکله معلومات ورکړه!
- د هر ګروپ زده کوونکي وهڅوئ چې په خپلو ګروپونو کې نور مرکب نومونه پیدا کړي او بیا دې هر ګروپ خپل مرکب نومونه په تخته ولیکي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

١. زده کوونکي دې متن ولولي.
٢. جملې دې ولولي او مرکب نومونه دې په کې په ګوته کړي او بیا دې په خپلو کتابچو کې ولیکي.
- زرخانګه زما د ماما لور ده.
- بادام ګل د ماین لټوونکو په دفتر کې دنده لري.
- سره مخه یو ډول ناروغي ده.

په لاندې ورو چوکاټونو کې کلمې درکړل شوي دي، تاسو دا ړوندو کلمو په یو ځای کولو سره مرکب نومونه جوړ کړئ او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

سپین	پښتون	زر	کوټ	بولدک	درمل
ګل	غوټۍ	جمال	ښار	نوی	خانګه

٣. لاندې مرکب نومونه په جملو کې وکاروئ.
- میرویس میدان — بریکوټ
- زرغون ښار — سپین غر

ارزونه:

- آیا زده کوونکو مرکب نوم وپیژانده؟
- د مرکب نوم نورې بېلګې له یاده ویلی شي؟
- په جملو کې یې مرکب نومونه وپېژندل؟
- د چوکاټونو له ورکړل شوو کلمو څخه یې مرکب نومونه جوړ کړای شول؟

کورنۍ دنده:

لاندې مرکب نومونه په جملو کې وکاروئ!
(سپین ګل، ګل غوټۍ، وزیر اکبر خان، میوند واټ)

شلم لوست

اشر (ګډ کار)

موخه: د متن سم لوستل، لیکل او د ګډ کار دګټې په ارزښت پوهېدل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- آیا کله مو په ګډو کارونو کې برخه اخیستې ده؟
- ویلی شئ چې ګډ کار څه ګټې لري؟

سباوون د خپلې درې جریبه ځمکې د کرلو لپاره ډېر پرېشان و، ځکه د کروندې مهال په تېرېدو و، ځمکه یې په خپله نه شوه کرلی نو د خپلې ماندینې (تورپیکۍ) سره یې مشوره وکړه. هغې ورته وویل چې د کلي ځوانان ورته په اشر وغواړه. سباوون هم دخپلې ماندینې خبره ومنله او د کلي زلمیان یې د جمعې په ورځ د اشر لپاره را وغوښتل. سباوون نورو ځلمیانو سره سهار وختې د ځمکې په اړولو پیل وکړ. ترغرمې پورې یې ځمکه واړوله، پټې او پولې یې جوړې کړې. تورپیکۍ د غرمې لپاره ښه خوندوره ښوروا پخه کړې وه. د کلي ځلمیانو په ګډه سره ډوډۍ وخوړه او د مازیګر تر لمانځه پورې یې په پټیو کې راز راز سابه وکرل.

سباوون د تورپېکۍ له مشورې څخه ډېر خوښ و. د شپې چې سباوون او ماشومان یې د سترخوان ته د ډوډۍ خوړلو لپاره کښیناستل، سباوون خپلو ماشومانو ته وویل: ((ګډ کار زموږ یو ډېر ښه دود دی. زه یوازې وم، ځمکه مې نه اړولی شوه او نه کرلی)) خو ګاونډیانو را سره مرسته وکړه. زه به په خپله هم د ګاونډیانو په اشرونوکې هرومرو برخه اخلم. د ده زامنو هم وویل کله چې ځوانان شوو نو موږ به هم له خپلو ګاونډیانو سره په کارونو کې برخه واخلو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- ښوونکی دې متن ولولي او د درس مطلب دې له زده کوونکو څخه وپوښتي.
- ښوونکی دې د اشر د ګټو په هکله معلومات ورکړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې د ګډ کار د ګټو په هکله خبرې وکړي.

۲. زده کوونکي دې نوې کلمې په جملو کې وکاروي.

مهال - وخت   زلمی - ځوان   خوندوره - مزه دار   اشر - ګډ کار

۳. لاندې نیمګړې جملې په مناسبو کلمو سره په خپلو کتابچو کې بشپړې کړئ.

سباوون د خپلې درې جریبه ځمکې د کرلو له پاره ډېر ________________ و.

سباوون د کلي ځلمیان د جمعې په ورځ ____________ ته را وغوښتل.

۴. لاندې کلمې په کتابچو کې ولیکئ او بیا د ساده نومونو لاندې کرښه وکاږئ.

سباوون-   ځمکې-   کلي-   خوښ-   ځوانانو-   کار-   مرسته-   اشر.

ارزونه:

- آیا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- زده کوونکو د ګډ کار د ارزښت او ګټې په هکله پوهه ترلاسه کړه؟
- آیا زده کوونکي کولی شي چې د ګډکار په ارزښت خبرې وکړي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د خپل ګډ کار چې په کور، ښوونځي او یا په کوم بل ځای کې یې تر سره کړې وي، څو کرښې ولیکي.

یوویشتم لوست

د کونړ سیند

موخه: د متن سم لوستل، لیکل او د کونړ د سیند په هکله معلومات ورکول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- آیا د کونړسیند مولیدلی دی؟
- ویلی شئ چې له دې سیند څخه خلک کومې ګټې ترلاسه کوي؟

د کونړ سیند د هندوکش له غرونو څخه سر چینه اخلي. د چترال له خوا د بریکوټ په سیمه کې کونړ ته داخلیږي او له دې ځایه د شیګل او اسمار پر لاره د دنګو دنګو غرونو په منځ کې له دم کلي یا اسعد آباد څخه تیر او مخ پرجلال آباد بهیږي. له دغه سیند سره د کامدیش او پیچ درې سیندونه هم یوځای شوي دي. د کونړ د زراعتي ځمکو پر خړوبولو سر بېره کونړ ته یې ځانګړې ښکلا وربخښلې ده.

په دې سیند کې ډول ډول کبان او په شګو کې یې د سرو او سپینو زرو ذرې شته، چې ډلې ډلې ښکاریان د کبانو نیولو او زرلټوونکي د زرو په راغونډولو پسې ورځي. دا سیند د بریښنا د تولید او دځمکو د خړوبولو لپاره ډېرې اوبه او دبندونو جوړولو لپاره مناسب ځایونه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- د کونړ سیند په هکله دې معلومات ورکړي.
- نوې کلمې دې د تختې پرمخ ولیکي او معنا دې یې کړي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. متن په چوپتیا سره ولولئ!

۲. نوې کلمې په جملو کې وکاروئ.

پیل   شروع   کبان   ماهیان   ښکلا   ښایست

۳. دلاندې جملو تش ځایونه په مناسبو کلمو سره په خپلو کتابچو کې بشپړ کړئ.

دکونړ سیند هندوکش له غرونو څخه __________________ کېږي.

دکونړ سیند ډېر ________________لري.

د کونړ سیند ډېره زراعتي ځمکه ____________________ .

د کونړ سیند د کونړ ولایت ته زیاته _________________ ورکړي.

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- آیا د متن د مطلب په هکله خبرې کولی شي؟
- د نویو کلمو په معنا پوه شوي دي. او نوې کلمې په جملو کې کارولی شي؟

کورنۍ دنده:

د کونړ سیند په هکله هغه څه چې مو زده کړل، په خپلو کتابچو کې څو کرښې ولیکئ!

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه ویشتم لوست

مشتق نوم

موخه: د متن سم لوستل، لیکل، دمشتق نوم پېژندل او په جملو کې یې کارول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- آیا تاسو د مشتق نوم اوریدلی دی؟
- مشتق نوم څه ډول نوم ته وایي؟
- کولی شئ چې د مشتق نوم بېلګې ووایئ؟

مشتق نوم: هغه دی چې له یوې ریښې سره مختاړی یا وروستاړی ونښلي او نوې کلمې ترې جوړې شي یا مشتق یا جوړ شوی نوم، د یوې خپلواکې (مستقلې) ریښې سره د لاحقې او سابقې په نښلولو جوړېږي. لکه: د (روغتیا) مشتق نوم د یوې مستقلې ریښې (روغ) او د (تیا) وروستاړی څخه جوړ شوی دی.
د (راتګ) مشتق نوم د (را) سابقې او د (تګ) ریښې څخه جوړ شوی دی .
لاندې جملې ولولئ او هغو کلمو ته پام وکړئ ترکوموکلمو لاندې چې کرښه کښل شوې ده.

- زما خورځه ناروغه ده.
- ښوونکی د ښوونځي په میدان کې زده کوونکو ته وینا کوي.
- د تورګل پلار د نساجۍ په فابریکه کې کارګر دی.

په پورتنیو کلمو کې (خورځه ، زرګر، کارګر، مشتق نومونه دي چې د یوې ریښې څخه د مختاړو اووروستاړو په نښلولو سره جوړ شوي دي. په لاندې توګه:

۱. د (خورځه) مشتق نوم چې د (خور) دریښې او د (ځه) د لاحقې په یو ځای کیدو سره جوړ شوی دی.
۲. د (زرګر) مشتق نوم د (ښوونې) د ریښې او د (ګر) د لاحقې په نښلولو سره جوړ شوی دی.
۳. د (کارګر) مشتق نوم د (کار) دریښې او د (ګر) د لاحقې یا وروستاړي څخه جوړ شوی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- ښوونکی دې د مشتق نوم اود هغه د بېلګو په اړه لنډ معلومات و ړاندې کړي.
- ښوونکی دې د مشتق نوم بېلګې له زده کوونکو څخه وپوښتي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي.
۲. دلاندې جملو تش ځایونو لپاره په قوسونو کې ساده نومونه او مشتق نومونه د رکړل شوي دي. تاسې له دې کلمو څخه یوه مناسبه کلمه پیدا او جملې ورباندې بشپړې کړئ.

(کتاب، کتابدار باغ، باغوان ګل، ګلدانی)

د کتابتون ________ باید په خپل وخت وروړل شي.

________________ باید کتابونه په ټاکلي ځای کې کېږدي.

________________ د ونو په ساتلو او د ګلانو په کرلو ښه پوهېږي.

په ________________ کې رنګا رنګ ګلان او ونې وي.

د ________________ ساتنه ډېر مهارت غواړي.

د ژمي په موسم کې ګلان په ____________ کې کېښول او ساتل کېږي.

۳. لاندې متن ولولئ او په دې کې مشتق نومونه پیدا او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.
افغانستان یو غرنی هېواد دی. دا ښکلی هېواد د ونو او غرونو د لرلو له کبله ښه هوا لري.
د دې وطن له هرې سیمې څخه راز راز غلې او مېوې لاس ته راځي.
په افغانستان کې ډول ډول طبی بوټي شنه کېږي.

ارزونه:

- آیا زده کوونکو د مشتق نوم وپېژانده؟
- د مشتق نوم په اړه نورې کلمې له یاده ویلی شي؟
- دوی وکولی شول چې نیمګړې جملې په مناسبو مشتقو نومونو او ساده نومونو سره بشپړې کړي؟

کورنۍ دنده:

دا لاندې د مشتق دنومونو رېښې او لاحقې سره بېلې کړئ او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ او بیا یې په جملو کې وکاروئ.
(ښکاري، سیلانیان، لوګری)

(c) ketabton.com: The Digital Library

درویشتم لوست

موزیم

موخه: د متن سم لوستل، لیکل، د موزیم په معنا او مفهوم پوهیدل او د موزیم د لرغونو آثارو د ارزښت په هکله معلومات ورکول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- موزیم کوم ځای ته وایي؟
- تاسې کله موزیم لیدلی دی؟
- هلته مو څه شی لیدلي دي؟

موزیم هغه ځای ته وایي چې د یوه هېواد ارزښتناک او د ډېرو زمانو لرغوني آثار په کې ساتل کېږي چې له یوه ځایه بل ځای ته د لېږدولو وړ وي. د تېرو زمانو د خلکو له خوا هغه جوړ شوي شیان چې د اغوستلو، کارولو، خوړلو، او سپدلو او لمانځلو لپاره یې جوړ کړي وي د تاریخي یا لرغونو آثارو په نامه یادیږي.

زموږ ګران هېواد افغانستان د نړۍ یو خورا لرغونی هېواد دی او ډېر لرغونی او زوړ تاریخ لري. تر اسلام د مخه په دې خاوره کې نور مذهبونه او ادیان لکه: زردشتي او بودایي رواج وو. ددې مذهبونو زیات آثار تر اوسه پورې زموږ په هېواد کې موندل کېږي. لرغوني آثار د یو هېواد د تاریخ د یوه سند حیثیت او ارزښت لري. د نړۍ خلک د خپلو تاریخي آثارو قدر کوي.

موزیم د تاریخي پېښو او واقعاتو د معلوملو او اټکل لپاره یوه غوره وسیله ده. او د تېر وخت د ژوند بڼه، دود او د ستور په ډاګه کوي.

په افغانستان کې د هېواد د لرغونو آثارو د ساتلو په خاطر یو موزیم د کابل ښار په دارالامان کې موقیعت لري.دا موزیم په آسیا کې له مشهورو موزیمونو څخه ګڼل کېږي. لازمه ده چې موږ دموزیم په ارزښت وپوهېږو او په هغه کې د موجودو لرغونو آثارو ساتنه وکړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښووني:

- متن دې ولولي.
- د موزیم د ارزښت په هکله دې معلومات ورکړي.
- له زده کوونکو څخه دې وغواړي چې دموزیم د ارزښت په هکله خبرې وکړي.
- د متن څو جملې دې په زده کوونکو باندې ولیکي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. متن دې ولولي.
۲. لاندې کلمې په کتابچو کې ولیکئ! بیا د صفت تر کلمو لاندې کرښه وکاږئ.
(ګران، ډیر، هېواد، ارزښت، قدر، غوره، آثارو، مشهورو).
۳. دلاندې کلمو، ضد پیدا او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ!
الف: زوړ
ب: اسلام
ج: زیات
د: قدر
۴. پوښتنې:
- موزیم کوم ځای ته وایي؟ ځواب یې په کتابچو کې ولیکئ.
۵. لاندې جملې په کتابچو کې ولیکئ! بیا یې تش ځایونه په مناسبو کلمو سره بشپړ کړئ!
الف: د کابل موزیم ډېر ____________ آثار درلودل.
ب: زموږ ____________ هېواد افغانستان د ________ یو خورا لرغونی هېواد دی.

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- د موزیم په هکله یې پوهه ترلاسه کړه؟
- آیا زده کوونکي د موزیم او دهغه د ارزښت په هکله خبرې کولی شي؟
- په ورکړل شوو کلمو کې یې د صفت کلمې پیدا کړې؟
- د متضادو کلمو ضد یې پیدا کړی؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د موزیم د ارزښت په اړه په خپلو کتابچو کې څو کرښې ولیکي.

څلر ويشتم لوست

دبُست کلا

موخه: د متن سم لوستل، ليکل، دبُست دکلا په هکله معلومات ورکول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- څوک ويلی شي چې د بُست کلا په کوم ځای کې ده؟
- ستاسو په فکر د بُست کلا به کومو بادشاهانو جوړه کړې وي؟

وايي چې غزنوي پاد شاهان به په ژمي کې د هلمند بُست ته تلل. په بُست کې يوه غونډۍ وه. د دې غونډۍ پر سر غزنوي پادشاهانو يوه لويه او ښکلې کلا جوړه کړې وه چې څلورو خواوو ته يې لوی لوی برجونه درلودل. ددې غونډۍ په لمن کې بازار، کاروان سرايونه، حمامونه او لوی جوماتونه جوړ شوي وو. خواوس هغه ښکلی ښار وران دی ځکه دا ښار چنګيز او تيمور وسوځاوه. چې اوس د بُست د ښار يواځې يوه دروازه آباده پاتې ده چې پنځه ويشت متره اوږدوالی لري. دا دروازه په يوولسمه ميلادي پېړۍ کې په خورامهارت او ښکلې بڼې جوړه شوې ده. چې شته والی يې زموږ په تاريخي آثارو کې شمېرل کېږي.

نو لازمه ده چې موږ دخپل ګران هېواد افغانستان په زړه پورې تاريخي آثار د زړه له کومې خوندي وساتو او هېچا ته دا اجازه ورنکړو چې دا ملي شتمني له منځه يوسي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- د بُست کلا په هکله دې خبرې وکړي.
- ښوونکی دې د متن څو جملې پر زده کوونکو باندې املاء کار وکړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي.
۲. زده کوونکي دې د بُست کلا په هکله د ټولګي په مخکې خبرې وکړي او داسې نور تاریخي ځایونه دې په تخته ولیکي.
۳. د لاندې کلمو، ضد د چوکاټ څخه پیدا او د کلمو تر څنګ یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ!

لویه	--------	اوړې ـ وړه ـ آباد
وران	--------	بدرنګ ـ
ښکلا	--------	
ژمی	--------	

۴. لاندې پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ!
- غزنوي پادشاهانو په بُست کې څه شی جوړ کړي و؟
- د بُست کلا چا وسوزوله؟
- د بُست کلا دروازه څومره اوږدوالی لري؟
- د بُست دروازه په څویمه میلادی پیړۍ کې په خورا مهارت او ښکلې بڼه جوړه شوې وه؟

۵. لاندې نیمګړې جملې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او په مناسبو کلمو سره یې بشپړې کړئ.

بُست په ________________ کې یو ځای دی.
بُست کې ____________ یوه لویه کلا جوړې کړې ده.

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- آیا زده کوونکي په دې پوه شول چې د بُست کلا په کوم وخت کې او د کومو پادشاهانو له خوا جوړه شوې ده؟

کورنۍ دنده:

لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او بیا یې په جملو کې وکاروئ!

(بُست، غزنوي، غونډۍ، کلا، ښار)

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه ویشتم لوست

د پښتو ژبې توري

موخه: د پښتو ژبې د تورو سم لوستل، لیکل او د تورو په هکله معلومات ورکول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ویلې شئ چې د پښتو ژبې ټول الفبا (توري) څو دي؟
- پوهېږئ چې کوم توري د پښتو اصلي توري دي؟

د پښتو ژبې الفبا څلور څلوېښت توري لري لکه:

آ ـ ا ـ ب ـ پ ـ ت ـ ټ ـ ث ـ ج ـ ح ـ خ ـ څ ـ
ځ ـ د ـ ډ ـ ذ ـ ر ـ ز ـ ړ ـ ژ ـ ږ ـ س ـ ش ـ
ښ ـ ص ـ ض ـ ط ـ ظ ـ ع ـ غ ـ ف ـ ق ـ ک ـ ګ ـ
ل ـ م ـ ن ـ ڼ ـ و ـ ه ـ ی ـ ې ـ ۍ ـ ئ ـ ي ـ

په دغو تورو کې (۲۲) توري د پښتو او فارسي تر منځ ګډ دي او نور اته توري یوازې په پښتو کې راځي چې هغه دادي:

ټ ـ ډ ـ ړ ـ څ ـ ځ ـ ږ ـ ښ ـ ڼ

په دغو څلورڅلوېښت تورو کې (۲۲) توري چې او څلور نور کومکي توري دي.
په پښتو کې د عربي ژبې دغه لس توري هم په مستعار ډول کارول کېږي.

ث ـ ح ـ ذ ـ ص ـ ض ـ ط ـ ظ ـ ع ـ ف ـ ق

خو د پښتو په کلمو کې راځي او که په کومه کلمه کې راشي نو هغه به اصلاً پښتو نه وي.

د پښتو د الفبا بېلګې په کلمو کې:
آسمان، اس، باغ، پلار، توت، ټولګی، جامې، څوک، څراغ، ختکی، ځمکه، دېوال، ډوډۍ، ړوند، زنه، زلمی، سترګه، شپه، ښځه، کور، او داسې نور.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- ښوونکی دې د پښتو ژبې اصلي توري پر تخته وليکي او له زده کوونکو څخه دې داسې کلمې وغواړي چې د پښتو توري پکې راشي.

دزده کوونکو فعاليتونه:

۱. د لاندې لغتونو هم معنا کلمې په تشو ځايونو کې وليکئ.

خاص، ګډ، کانسونينټ، واول.

شريک: ۲۱ توري د پښتو اوفارسي ترمنځ ____________ دي.

خپل: د پښتو ________________ توري اته دي.

چپ: د پښتو الفبا ۲۲ توري د____________ دي.

کومکي: په پښتو ژبه کې څلور توري __________________ بلل کېږي.

۲. دهرې پوښتنې له پاره درې ځوابونه درکړل شوي دي. تاسو يې سم ځواب په نښه کړئ او بيا يې په خپلو کتابچو کې وليکئ.

په پښتو کې ټول مستعمل توري څو دي؟ ( )	(۴۴)	(۱۰)	(۳۰)	( )
د پښتو او دري ترمنځ ګډ توري څو دي؟ ( )	(۲۰)	(۲۲)	(۲۸)	( )
د پښتو په الفبا کې چپ توري څو دي؟ ( )	(۲۲)	(۲۸)	(۲۱)	( )
د پښتو الفبا کومکي توري څو دي؟ ( )	(۱۳)	(۴)	(۲)	( )

د الفباهر توري ته يوه کلمه په خپلو کتابچو کې وليکئ چې په هماغې توري پيل شوې وي.

لکه: (آ) آسمان.

۳. د پښتو اصلي توري څو دي؟ بيا د هر توري له پاره درې درې کلمې په خپلو کتابچو کې وليکئ.

۴. لاندې پښتو تورو ته داسې کلمې جوړې کړئ چې توري د کلمې په سر، منځ او پای کې راشي.

(ټ- ډ- ړ- ژ- ځ- ږ- ښ- ڼ).

لکه: (ټال) په سر کې (غټان) په منځ کې (مټ) په پای کې.

ارزونه:

- آيا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- زده کوونکو د پښتو الفبا توري وپېژندل؟
- زده کوونکي کولی شي چې هر توري ته کلمې وواييي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د پښتو اصلي تورو ته کلمې جوړې او بيا دې په جملو کې وکاروي.

شپږ ويشتم لوست

الوتکه

موخه: د متن سم لوستل، ليکل او د الوتکې په اړه معلومات پيدا کول.

هڅوونکې پوښتنې:

- ويلی شئ چې الوتکه د لومړي ځل له پاره چېرې او د چا له خوا جوړه شوه؟
- الوتکو د انسانانو په ژوند کې کوم بدلون راوستی دی؟

دالوتکې په وسيله انسانان له يوه ځای څخه بل ځای ته په ډېره لږه موده کې سفر کولی شي. الوتکې د انسان په ژوند کې زيات بدلون راوستی دی.

الوتکه د لومړي ځل له پاره د (۱۹۰۳) م کال د دسمبر د مياشتې په (۱۷) نېټه دوو امريکايي ورونو چې اوليف رايټ او ويلبوررايټ نومېدل په هوا کړه. دوی خپله لومړنۍ الوتنه د هغې الوتکې په وسيله چې يو ماشين يې درلود چې د لرګيو، تارونو او ټوکر څخه جوړه شوې وه د (۳۷) مترو په واټن سرته ورسوله. دا په نړۍ کې لومړنۍ الوتنه وه. تر دې وروسته نورو پوهانو د الوتکې جوړولو په کار کې ښه

والی راوست، او س په نړۍ کې راز راز الوتکې جوړې شوې دي. ځينی الوتکی تر (۱۴۰۰۰) مترو لوړوالي پورې الوتنه کولی شي، لويې الوتکې زيات شمېر کسانو له پاره ځای لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- ښوونکی دې متن ولولي.
- د هوايي ترانسپورټ د ارزښت او ګټو په هکله د زده کوونکو د سويې په پام کې نيولو سره سم معلومات ورکړي.

دزده کوونکو فعاليتونه:

١. متن د يو بل په مرسته ولولئ!

٢. د لاندې کلمو مترادف له چوکاټ څخه پيدا او د کلمو تر څنګ يې په خپلو کتابچو کې وليکئ.

تغير - فاصله – دنيا – چټک - طياره

الف: الوتکه ________________.
ب: بدلون __________________.
ج: واټن ___________________.
د: نړۍ ___________________.
هـ: تېز ___________________.

٣. د لاندې پاراګراف تش ځايونه په مناسبو کلمو سره په خپلو کتابچو کې بشپړ کړئ.

الوتکه د لومړي ځل له پاره په ١٩٠٣ ________ کال کې دوو __________ ورونو چې __________ نومېدل جوړه کړه.

دوی خپلـه ______ الوتنـه د هغې الـوتکې پـه وسـيله چې يـو ______ يې درلـود، چې د_____________،تـارونو او __________ څخه جوړه شوې وه د ٣٧ متـرو پـه ______ سرته ورسوله. د ا په نړۍ کې لومړنۍ __________ وه.

٤. لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې په جملو کې وکاروئ.

(الوتکه ـ نړۍ ـ چټک ـ سفر ـ بدلون).

ارزونه:

- آيا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- زده کوونکي د متن په مفهوم پوه شوي دي او خپل معلومات نوروته ويلی شي؟
- آيا زده کوونکو و کولی شول چې ورکړل شوی پاراګراف په مناسبو کلموبشپړکړي؟
- آيا زده کوونکو د کلمو ضد پيدا کړي دي؟

کورنۍ دنده:

د الوتکې د ارزښت او ګټې په هکله څو کرښې په خپلو کتابچو کې وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوه ویشتم لوست

د کلام اجزاوې

نوم

موخه: د نوم په معنا او مفهوم باندې پوهېدل، په جملو کې د نوم سم کارول، اود دې متن لوستل او لیکل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- تاسې د څو شیانو نومونه واخلئ؟
- ستاسو په فکر نوم څه ته وایي؟

نوم:

نوم د وینا هغې برخې ته وایي چې د هغه په واسطه یو شخص، حیوان یا شی نومول کېږي نوم د څوک، چا، څه شي او څه شیانو پوښتنو ته ځواب ورکوي.

لاندې جملې ولولئ! ترکومو کلمو لاندې چې کرښه ایستل شوې ده د انسان، حیوان یا د یو شي نوم را ښیي.

۱. زرغونه نن بازار ته ځي.
۲. اڅک خپل ملګري ته لیک لیکي.
۳. ګل غوټۍ لمر ته ناسته ده.
۴. هغه آس زیړ رنګ لري.

زرغونه، اڅک، ګل غوټۍ، آس

کلمې ټول نومونه دي زموږ په ژبه کې د (څوک او چا) پوښتنې د ا شخاصو او د څه شي پوښتنې د شیانو له پاره راځي.

مثلاً چا ـ څوک؟ ـ غوټۍ ـ ایمل ـ او زمرۍ.

یادونه: په پښتو کې چا اوڅوک د مفرد اوجمع د پاره یو ډول راځي او توپیر یې د جملې په خبر کې څرګندیږي.

څه شی؟ ونه، موټر، اوبه، څمکه. څه شیان؟ غرونه، ونې، ګلان، میږې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن په لوړ آواز ولوله!
- د نوم او دهغه د مثالونو په وړاندې کولو سره معلومات ورکړه!
- پر زده کوونکو باندې د نوم ښېلګې د تختې پرمخ مشق او تمرين تر سره کړه!

دزده کوونکو فعاليتونه:

۱. زده کوونکي دې متن په لوړ آواز ولولي.

۲. لاندې نومونه په خپلو کتابچو کې وليکئ بيا د انسان نومونه پکې په نښه کړئ.

(زرغونه، روښان،ونه، ښوکۍ، آس، پسه).

۳. په لاندې نومونو کې د شيانو نومونه په نښه کړئ!

(مېز، ګېلاس، ساعت، ونې، ګلان، لاسونه).

۴. لاندې متلونه په خپلو کتابچو کې وليکئ او بيا تر نومونو لاندې يې کرښه وکاږئ!

۱. لمر په دوو ګوتو نه پټېږي.

۲. له بېکاره هر څوک بې زاره دی.

۳. ستا څه کمی دی، چې په لاس دې سورغمی دی.

۴. شرمښ هغه مېږه وري، چې له رمې څخه جلا وي.

۵. خپله خوله هم کلا ده هم بلا ده.

۵. زده کوونکي دې په دوه کسيزه توګه يو بل ته املا ووايي او خپلې غلطۍ دې د ښوونکي په مرسته اصلاح کړي.

ارزونه:

- آيا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- د نوم او دهغو مثالونو په وړاندې کولو سره کولی شي معلومات ورکړي؟
- آيا زده کوونکي وکولی شول چې د انسان، حيوان او دشيانو نومونه په ورکړل شوو نومونو کې په نښه کړي؟
- په ورکړل شوو متلونو کې يې نومونه پيدا کړی شول؟

کورنۍ دنده:

په خپله خوښه د انسان، ژارويو، او شيانو نومونه په خپلو کتابچو کې وليکئ بيا يې په جملو کې وکاروئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

اته ویشتم لوست

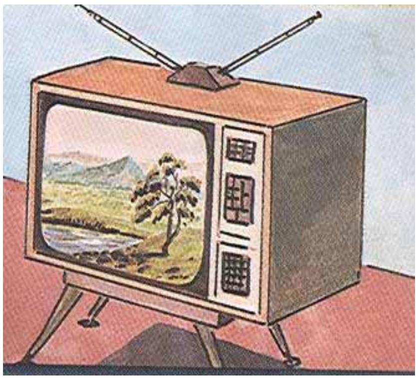

ټلويزيون

موخه: د متن سم لوستل، ليکل د ټلويزيون پېژندل او د ټلويزيون په اړه معلومات ورکول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- په انځور کې څه وينئ؟
- تاسې د ټلويزيون کومو خپرونو سره مينه لرئ؟

ټلويزيون د خبرو رسولو هغه وسيله ده چې د آواز سربېره تصوير هم ښيي. ټلويزيون يو داسې بکس دی چې مخې ته يې ښيښه لګېدلې ده. په دې ښيښه باندې د ويونکو او نورو شيانو تصويرونه ښکاره کېږي. د دې شاته د ورو ورو پرزو يو جال دی. ټلويزيون د راډيو يو پرمخ تللی شکل دی. توپير يې دا دی چې موږ له راډيو څخه يوازې غږونه اورو او په ټلويزيون باندې له آواز سربېره تصويرونه هم راځي.

بل توپير يې دا دی چې راډيو تر ليرې ځايونو پورې اورېدل کېږي. خو ټلويزيون له خپل مرکز څخه تر (٧٠) کيلو متره ليرې اورېدل او ليدل کېدای شي. خو اوس د ډېرو انتنونو په جوړولو سره دا کار اسانه شوی دی. د هر ځای او د هر هېواد په ټلويزيون کې ډول ډول پروګرامونه خپرېږي.

په ټلويزيون کې د قرآن کريم ښوونه، تلاوت، روغتيايي پروګرامونه، خبرونه، تفريحي پروګرامونه، سپورتي لوبې، ترانې، سندرې، مرکې او ښوونيز فلمونه او داسې نور خپرېږي.

هر څوک د خپلې خوښې پروګرامونه په خپل وزګار وخت کې ګوري.

ټلويزيون د بېلا بېلو ښارونو، هېوادونو او کليو عکسونه ښيي د نړۍ له حالاتو څخه موږ خبروي. د ساينس او د نورو علومو سبقونه را ته ښيي. ټلويزيون له سهار څخه تر ماښامه پورې د ماشومانو او ځوانانو د ښې روزنې له پاره هم ښوونيزې او روزنيزې خپرونې لري او ترې ګټه اخلي.

زموږ د هېواد ماشومانو او ځوانانو ته په کار ده چې دوی د ټلويزيون تعليمي او تربيوي خپروني وګوري او ګټه ترې واخلي. د ټلويزيون د کتلو په وخت کې بايد تاسې ليرې کښينئ. ځکه چې نژدې کېناستل سترګو ته زيان رسوي.

د انګليسي (برډ) او امريکايي (جنکټر) په هڅو پر (۱۹۲۵) م کال کې د برېښنا په څپو کې ټلويزيون د عکس لېږدولو تجربه بريالۍ شوه او بيا يو شمېر نورو پوهانو ددې کار په بشپړتيا کې هڅې وکړې او د ټلويزيون ننداره يې په نړۍ کې وروښودله.

ښوونکي ته لارښووني:

- متن ولوله!
- د ټلويزيون د ارزښت او ګټو په هکله معلومات ورکړه!
- له زده کوونکو څخه پوښتني وکړه چې کوم پروګرامونه د دوی له پاره په زړه پورې دي په دې هکله دې خبرې اترې وکړي.

دزده کوونکو فعاليتونه:

۱. لغتونه او معناګانې:

لغتونه	او معناګانې	لغتونه	او معناګانې
شکل	بڼه	توپير	فرق
تصوير	عکس	مرکو	خبرو
تلاوت	سم لوستل او قرائت	زيان	ضرر
هڅې	کوښښونه		

۲. په خپلو کتابچو کې له پورتنيو لغتونو څخه مناسبې جملې جوړې کړئ!

۳. په لاندې کلمو کې د ضمير کلمې په نښه او په خپلو کتابچو کې يې وليکئ.
(ټلويزيون، وسيله، هغه، دوی، څوک، موږ، ملت، ټول، زموږ، تاسې)

ارزونه:

- آيا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- د ټلويزيون په اړه يې پوهه ترلاسه کړه؟
- زده کوونکي کولی شي چې د ټلويزيون د ارزښت او ګټو په هکله خبرې وکړي؟
- په ورکړل شويو کلمو کې يې ضميرونه وپېژندل؟

کورنۍ دنده:

د ټلويزيون کومه خپرونه مو خوښېږي د هغې په باره کې په خپلو کتابچو کې څو کرښې وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهه ویشتم لوست

د ماین خطرونه

موخه: د متن سم لوستل، لیکل او د ماین له خطرونو څخه د ځان ژغورل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- که چېرې داسې ډبرې په یوځای کې ووینو چې په سره رنګ په نښه شوې وي باید څه وکړو؟
- د ناچاودلو مرمیو او ماینونو په لیدو سره باید مور چاته خبر ورکړو؟

زرمینه د خپلې ترور کره تلله. کومه لاره چې د هغې د ترور کورته تللې وه، له یوې د ښتې څخه تېرېده چې ځینې ناپېژندل شوي شیان موجود وو.

یوه ورځ د مخه زرمینې ته د ماینونو د خطر پېژندنې او ناچاودلو شیانو د کورس ښوونکې د ماینونو له خطرڅخه د مخنیوي په اړه معلومات ورکړي و، د لارې په اوږدو کې زرمینې ته د خپل استاذ خبرې په یاد وې او په فکر کې یې راګرځېدلې، هسې نه چې په کوم ماین وربرابره شي. په همدې فکر کې وه چې نابېره یې سترګې په ماین ولګېدې. زرمینه بې له دې چې وارخطا شي ودرېده او د خپل استاذ ټولې خبرې یې را په یاد شوې. لومړی یې هغه د ډبرې په وسیله په نښه کړ. خو په دې یې هم تسلي ونه شوه بیا یې یوه ټوټه را واخیسته او په هغه ځای کې یې د یوې نښې نښانې په شکل کېښوده. په خپله په هماغه لاره چې راغلې وه ستنه شوه او دماین پاکۍ دفتر ته یې خبر ورکړ، دماین پاکولو یوه ډله له زرمینې سره روانه شوه او هغه سیمه یې له ماینونو څخه پاکه کړه. د ماین پاکۍ دفتر د زرمینې ښوونځي ته دهغې د ښه کار په خاطر یو ستاینلیک واستوو. بله ورځ سرښوونکي د ښوونځي ټول زده کوونکي راوبلل او د زرمینې د هوښیارۍ کیسه یې ټولو ته بیان کړه. بیا یې له زرمینې څخه مننه وکړه او ستاینلیک یې ورکړ. سر ښوونکي له ټولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

زده کوونکو ښځه وغوښتل چې بايد د زرمينې په شان له هوښيارۍ او زيرکۍ څخه کار واخلي. د ماين د ليدلو په صورت کې بايد د ماين پاکۍ دفتر ته خبر ورکړو که موسسه ليرې وي نو ښايي چې د کلي مشران او سپين ږيري خبر ورکړي.

ښوونکي ته لارښووني:

- د ماين د خطرونو په هکله معلومات ورکړه!
- زده کوونکي وهڅوئ چې د ماينونو د خطرونو په هکله چې څه معلومات لري خبرې پرې وکړي.

دزده کوونکو فعاليتونه:

١. د لاندې کلمو مترادف له درکړل شويو کلمو څخه پيدا او د کلمو ترڅنګه يې په خپلو کتابچو کې وليکئ.

نابېره ـ	ناڅاپه ـ	سمدوار
ډېرې ـ	لوټې ـ	تيرې
تسلي ـ	اطمينان ـ	باور
شکل ـ	بڼه ـ	څېره
سيمه ـ	منطقه ـ	کلی

٢. لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووايا ست او خپل ځوابونه د پارګراف په بڼه پر خپلو کتابچو کې وليکئ.

الف: زرمينه چېرته تلله؟ ب: په لاره کې يې څه وليدل؟ ج: زرمينې څه وکړل؟

د: بيا يې چا ته خبر ور کړ؟ هـ: په پای کې څه وشول؟

و: که تاسې هم په کومه سيمه کې له ماين سره مخامخ شئ څه کولی شئ؟

٣. لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې وليکئ او د ضمير له کلمو څخه کرښه وکاږئ.

ورځ ـ هغه ـ ماين ـ سيمه ـ چا ـ ځوک

الف: زرمينه بې له دې چې ___________ شي، ودرېده.

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- زده کوونکو د ماين د ننبو په اړه معلومات پيدا کړ؟
- آيا زده کوونکي د متن په مطلب خبرې کولی شي؟
- په ورکړل شويو کلمو کې د ضمير کلمې پيدا کړئ؟

کورنۍ دنده:

د لوستل شوې کيسې مطلب په خپلو کتابچو کې وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ټپ تړل

موخه: دمتن سم لوستل، لیکل او د ټپ دتړلو په هکله معلومات ورکول دي.

هڅوونکي پوښتني:

- آیا ستاسو کوم ځای کله ټپي شوی دی؟ بیا مو د خپل ټپي شوي ځای په اړه څه فکر کړی دی؟
- که یو ځای مو ټپي شي څه باید وکړئ؟

رحمان او اجمل په بڼ کي لوبي کولي. د لوبو پـه وخت کي ناڅاپـه د رحمان پـښه وښویده او په ځمکه راوغورځیده. لاس یې ټپي او ډېر ژوبل شو.

اجمل نور څه پیدا نه کړل یو څه خاوره یې دهغه پر ټپي شوي ځای واچوله چې وینه یې پرې بنده شي. کله چې رحمان کورته راغی موریې شلیدلي کالي او دلاس ټپ ولید. تري یې وپوښتل چیرې دې ځان ژوبل کړ؟ رحمان وویل مور جاني ما او اجمل دواړو پـه بڼ کي لـوبي کـولي چې ناڅاپـه مـې پـښه وښـویده او پرځمکه وغورځېدم مور یې نور هېڅ ونه ویل لومړی یې په پاکو اوبو او صابون د هغه ټپ له خاورو او وینو ومینځه او په یو نرم او پاک ټوکر یې وتاړه چې وینه یې بنده شي. کله چې دهغه پلار خبر شو رحمان یې د کلي نږدې کلینیک ته ور ووست. پلار یې ډاکتر ته ټوله کیسه و کړه ډاکتر د هغه ټپ لـه خاورو څخه ښه پاک کړ، بیا یې د میکروب ضد درمل پرې واچول او زخم یې وتاړه.

بیا یې ورتـه وویـل: پر ټپ خاوره او نسوار اچول ډېر زیان لري. تیتانوس او نورې خطر ناکي ناروغۍ مینځ ته راوړي او کله کلـه د ټپي د مړیني سبب ګرځي. په خاورو کې ډول ډول میکروبونه وي چې که پر ژوبل شوي ځای واچول شي په ډېره اسانۍ سره دغه میکروب د انسان بدن ته ننوځي د ټپونو په جوړېدلو کې پاکوالی لومړۍ درجه ارزښت لري ځوک چې ټپ تړي بایـد خپل لاسونه په پاکو اوبو او صابون پرې مینځي او بیا زخم په پاکه ټوټه وتړي او تر جوړېدو پورې پاک وساتل شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښووني:

- ښوونکی دې لوست ولولي او نوې کلمې دې معنا کړي.
- د ټپ د تړلو او دغه د پاک ساتلو په هکله دې معلومات ورکړي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

١. زده کوونکي دې د لوست متن ولولي، بیا دې د هر ګروپ یوتن د ټپ د تړلو په هکله خبرې وکړي.

٢. لغتونه او معناګانې:

ټپ ـ زخم	ناڅاپه - نابېره
شلېدلی ـ څيري	ټوکر ـ ټوټه

٣. لاندې پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ!

- رحمان او اجمل په بڼ کې څه کول؟
- ډاکټر د رحمان پلار ته څه وویل؟
- کوم شی د تیتانوس د ناروغۍ سبب کېږي؟

٤. له درکړل شوو قوسونو څخه د کلمو سم شکل وټاکئ او د جملو په تشو ځایونو کې یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

اجمل دغه په ټپ یو موټی ________________ واچوله. (ښاوره، خاوره)

ډاکټر وویل: په ټپ خاوره اچول ډېر __________ لري. (ظرر، ذرر، ضرر)

د زخم په مینځلو کې دا ښوولو اوبو او ________ څخه ګټه واخلئ. (صابون، ثابون)

د ټپ __________ به پاک ټوکر ښه وي. (ترل، تړل)

ټپ باید لومړی په پاکو اوبو __________ شي. (ومینځل، واینځل)

٥. دلاندې مفردو کلمو د جمع شکل په خپلو کتابچو کې ولیکئ

بڼ ـ   ډاکټر ـ   ټپ ـ   لوبه ـ   لاس ـ   پلار.

ارزونه:

- آیا زده کوونکي متن لوستلی شي؟
- آیا دوی د ټپ په هکله خبرې کولی شي؟ او د ټپ د لارو چارو په اړه یې معلومات ترلاسه کړ؟
- پوښتنو ته یې ځوابونه وویلی شول؟

کورنۍ دنده:

لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې په جملو کې وکاروئ.

(ټپ، زخم، خاوره، پاکوالی، میکروب، بڼ)

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو دېرشم لوست

د نشه يي توکو زيانونه

موخه: د متن لوستل، ليکل، د نشه يي توکو په زيانونو پوهېدل او له هغو څخه ځان ساتل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- آيا ويلی شئ چې نشه يي توکي په څو ډوله دي؟
- که چېرې يو څوک په نشه يي توکو روږدی وي د هغه ژوند به څه ډول وي؟

نشه هغه حالت ته وايي چې نشه کوونکی يې د عادي حالت څخه ووځي. اودښو او بدو توپير و نشي کړای. نشه يي توکي لکه چرس، بنگ، ترياک، هيروئين، شراب او داسې نور. چې په هره بڼه وکارول شي بدن ته زيان رسوي.او انسان خپل جسمي او روحي فعاليتونه په ښه توگه سرته نشي رسولی. پورته نشه يي توکي په اقتصادي لحاظ انسان ته زيان رسوي. نشه يي انسان د نشې د ترلاسه کولو له پاره په هره بيه چې وي پيسې ورکوي. له اقتصادي زيان سربېره د انسان په وجود کې ډول ډول ناروغۍ رامنځ ته کوي. او د هرې ورځې په تېريدو سره د خپل وجود پياوړتيا له لاسه ورکوي. نشه يي کسان د وجود په کمزوري کېدو نه شي کولی چې خپل ورځيني کارونه سرته ورسوي او يا د خپلو کارونو له پاره مهال وېش په پام کې ونيسي. نشه يي کسان د خپل بيکاره او کمزوري وجود له مخې د کار کولو له ډگر څخه وځي ورو ورو له غريبۍ سره مخ

کېږي د خپلې کورنۍ او ټولنې د اوږو بار گرځي. ډېر تنکي ځوانان د نشه يي توکو د پيسو د ترلاسه کولو له پاره په غلا او نورو ډول ډول جرمونو لاس پورې کوي. د نشه يي توکو د عادت عوامل: جگړه، کډوالي، بې وسي، ناوړه او خراب ملگري او کورنۍ ستونزې او داسې نور دي، نو په کار ده هغه کسان چې په دې ناوړه عمل باندې

اخته دي له ځان سره پياوړي او قطعي پرېکړه وکړي او دغه بد او زيان رسوونکی عمل پرېږدي. او پر ځای يې خپل وجود په مېوو او دانو پياوړی کړي. تر څو په ژوند کې نېکمرغه او بريالی واوسي.

ښوونکي ته لارښوونې:

- ښوونکی دې متن ولولي او بيا دې د نشه يي توکو په زيانونو لنډې خبرې وکړي.
- ښوونکی دې له زده کوونکو څخه په وار وغواړي چې د نشه يي توکو نومونه واخلي او د زيانونو په اړه دې يوه يوه جمله د تختې پرمخ وليکي.

دزده کوونکو فعاليتونه:

١. زده کوونکي دې متن ولولي.

٢. د نشه يي توکو نومونه دې واخلي او په زيانونو دې نورو ته معلومات ورکړي.

٣. لاندې پوښتنو ته مناسب ځوابونه ووايئ.

- د نشه يي توکو د عادت عوامل کوم دي؟
- نشه يي خلک ولې خپل ورځيني کارونه په سمه توګه نه شي تر سره کولی؟

۴. د لاندې کلمو ضد پيدا او د کلمو تر څنګه يې په خپلو کتابچو کې وليکئ.

ښه ـ ورځ ـ جګړه ـ خراب

ارزونه:

- آيا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- زده کوونکو د نشه يي توکو د زيانونو په هکله پوهه ترلاسه کړه؟
- ايا زده کوونکي کولی شي چې د نشه يي توکو دزيانونو په هکله خبرې وکړي؟
- زده کوونکي کولی شي چې د نشه يي توکو د زيانونو په هکله څو کرښې وليکي؟

کورنۍ دنده:

نشه يي انسان ولې خپل ورځيني کارونه په سمه توګه نشي ترسره کولی؟ په دې هکله څو کرښې وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه دېرشم لوست

د چينې غاړه

موخه: د متن لوستل، ليکل د چينې داوبو د ارزښتونو او ګټو په هکله معلومات ورکول او په متن کې د صفت د کلمو په نښه کول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- تاسو په کوم ځای کې چينه ليدلې ده؟
- په کومو ځايونو کې چينې موجودې دي؟

الله پاک زموږ د ګران هېواد په ځينو ځايونو کې ښکلې او د خوندوروا وبو چينې پيدا کړې دي.

د چينو اوبه ډېرې رڼې، پاکې او سړې دي. زموږ خلک د ښناک له پاره د چينو اوبه کاروي. زياتره چينې د غرونو په لمنو او ښکلو درو کې موجودې وي، چې د هغو سيمو خلک ورځخه پوره ګټه اخلي. ښځې، نجونې او پېغلې د ښنلو داوبو دراوړلو له پاره چينو ته ځي او په منګي کې اوبه راوړي. د چينې اوبه د خدای (جل جلاله) لوی نعمت دی، نو ددې وړيا نعمت په هکله زموږ خلکو په لنډيو کې په ډېره ښه توګه د چينو يادونې کړې دي. غوره داده چې د چينو له اوبو سره بې پروايي ونه کړو او په هغو کې د چتليو د اچولو او يا نورو ورانيو څخه په کلکه ډډه وکړو او د دې طبيعي زېرمې په ساتنه کې ډېره پاملرنه ولرو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن دې ولولي!
- د چینې د ارزښت په اړه دې معلومات ورکړي!
- په زده کوونکو باندې د متن له مخې د صفت کلمې پیدا او د تختې پرمخ ولیکي.
- زده کوونکي دې وهڅوي چې دچینې په هکله نورې لنډۍ له یاده زده کړي او بیا دې په ټولګي کې ووايي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي.

۲. د چینو د ساتلو په اړه دې څو زده کوونکي خبرې وکړي.

۳. پوښتنې:

- د چینې اوبه ولې سړې دي؟
- د چینې اوبه ولې روڼې او پاکې دي؟

۴. لاندې کلمې ولولئ، په خپلو کتابچو کې يې ولیکئ، د صفت کلمې په نښه کړئ او وروسته يې په جملو کې وکاروئ.

پاک ـ	چینه ـ	هواد ـ	ګران ـ	ښکلو ـ	غزنی ـ
ډېر ـ	ګټه ـ	خلک ـ	اوبه ـ	روڼې ـ	پاملرنه ـ

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- آیا دوی د چینو د ارزښت او ګټو په اړه خبرې کولی شي؟
- زده کوونکو پوښتنو ته سم ځوابونه وویل؟

کورنۍ دنده:

په خپلو کتابچو کې د چینې د ارزښت او ګټو په اړه څو کرښې ولیکئ!

(c) ketabton.com: The Digital Library

دري د برشم لوست

خاص نوم

موخه: د متن لوستل، ليکل د خاص نوم پېژندل او په جملو کې يې کارول دي.

هڅوونکي پوښتنې:

- څوک ويلی شي چې خاص نوم کوم نوم ته وايي؟
- تاسي د خاص نوم څو بېلګې ووايئ!

خاص نوم: د ټاکلو اشخاصو او شيانو د نومونو له پاره کارول کېږي،

لکه: خوشحال خټک، جامي، ميرويس نيکه، غازي امان الله خان او نور...

د لاندې کلمو په هره برخه کې يو لړ خاص نومونه راوړل شوي دي تر لوستلو وروسته خاص نومونه پيدا کړئ او بيا يې په خپلو کتابچو کې وليکئ.

۱. خوشحال خټک، رحمان بابا، ملالۍ، زرغونه انا.

۲. ښارونه: کابل، ننګرهار، قندهار، پېښور، توکيو.

۳. هېوادونه: افغانستان، امريکا، ايران، پاکستان.

۴. سيندونه: هريرود، هلمند، آمو، کوکچه.

۵. بحيرې: کسپين، توره بحيره، مديترانه.

۶. اوقيانوسونه: د اطلس او قيانوس، د هند اوقيانوس.

۷. سيارې: عطارد، زهره، مريخ، زحل، او رانوس.

۸. ورځپاڼې: د کابل انيس ورځپانه، د کابل ښار د اصلاح او هېواد ورځپاڼې

۹. مجلې: د کابل عرفان، کابل، د کمکيانو انيس.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- ښوونکی دې متن په لوړ آواز ولولي.
- د خاص نوم د پېژندلو څو بېلګې دې پر تخته ولیکي.
- لکه: افغانستان، بلخ.
- ښوونکی دې د متن نوې کلمې د تختې پر مخ ولیکي. او له زده کوونکو څخه دې وغواړي چې خاص نومونه په ګوته کړي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

١. متن دې په لوړ آواز ولولي.

٢. په لاندې کلمو کې خاص نوم په نښه او بیا یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

رحمان بابا ـ زرغونه انا ـ کابل ـ ننګرهار ـ مزار شریف ـ

ایران ـ د ننګرهار سپین غر آمو سیند.

٣. لاندې متن په خپلو کتابچو کې ولیکئ، بیا تر خاصو نو مونو لاندې یې کرښه وکاږئ.

شېر باز اکا خپلو زامنو سورګل او چنار ګل ته نصیحت کاوه او ویل یې: «ګرانو زامنو! زما خبرې په غور سره واورئ. تل یو موټی اوسئ. ځوک مه پرېږدئ چې ستاسو تر منځ درز واچوي. کومه رمه چې له ما څخه تاسو ته پاتې ده د زیاتوالي په حال کې ده.

نو او س د پخوا په شان دا امکان نشته چې مېږې د ځړ له پاره یوازې د بکوا دښتې ته بوځئ.

ښه به دا وي چې رمه د سپین غره او یا تور غره په لمنو کې وپیایئ.

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- آیازده کوونکو د خاص نوم په اړه پوهه ترلاسه کړه؟
- په متن کې یې خاص نومونه پیدا کړای شول؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په کور کې څو خاص نومونه په کتابچو کې ولیکي او بیا دې په جملو کې وکاروي.

یادونه:

بکوا د فراه په ولایت کې د یوې د ښتې نوم دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلور د يرشم لوست

ګل پاچا الفت

موخه: د متن سم لوستل، ليکل، د ګل پاچا الفت پېژندل او په متن کې د خاص نوم په نښه کول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- آيا د ګل پاچا الفت په هکله څه ويلی شئ؟
- څوک کولی شي چې ددې ليکوال په هکله خپلو ټولګيوالو ته معلومات ورکړي؟

ګل پاچا الفت د مير سيد پاچا زوی په (۱۲۸۷) لمريز هجري کال د لغمان د قرغيو دولسوالۍ په عزيز خان کڅ کې زېږيدلی و، دی يو پوه او فاضل انسان و. د خپل وخت پوهې يې حاصل کړې، څرنګه چې د غه ستر اونوميالی ليکوال او شاعر د زده کړې په پړاو کې ډېر ذکي او هوښيار و، نو پر خپلو استاذانو ډېر ګران و.

نوموړي کلونه کلونه دهېواد په علمي او فرهنګي ټولنو کې دنده تر سره کړې ده. ډېر کتابونه يې ليکلي دي. ((غوره نثرونه)) او ((غوره اشعار)) يې مشهور کتابونه دي.

ښاغلی الفت په خپلو ليکنو کې موږ ته بلنه را کوي چې علم او پوهه زده کړو او عمل ورباندې وکړو. لکه چې وايي: بې عمله پوهه د غلطې پوهې مثال لري او غلطه پوهه له انسان څخه شيطان جوړوي. همدا رنګ خپل هېواد او خلک ورباندې ګران وو او ټول افغانان ددې هېواد بچيان بولي، لکه چې وايي:

ديوه وطن او لاديو — تېر له سره په هېواد يو
دا وطن دی په موږ ګران
دا وطن دی د افغان

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښووني:

- ښوونکی دې متن په لوړ آواز ولولي.
- ښوونکی دې دمتن د مهمو ټکو په هکله زده کوونکو ته ګټور معلومات ورکړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

١. زده کوونکي دې متن په چوپتیا سره ولولي.
٢. لاندې جملې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او بیا یې تش ځایونه په مناسبو کلمو سره بشپړ کړئ.

______________ یو پوه او فاضل انسان و، په سلګونو کتابونه یې لیکلي دي.

ښاغلی الفت یو ښه __________او لیکوال و.

د ښاغلي الفت _____________________ مشهور کتابونه دي.

٣. د لوستل شوي شعر مطلب په نثر واړئ او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.
۴. په متن کې خاص نوم پیدا او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

ارزونه:

- آیا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- زده کوونکي د ګل پاچا الفت په هکله خبرې کولی شي؟
- زده کوونکو د شعر مطلب په نثر ولیکلی شو؟
- زده کوونکو په متن کې خاص نومونه پیدا کړل؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د ګل پاچا الفت په اړه، څه چې یې زده کړل، څو کرښې ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه دېرشم لوست

عام نوم

موخه: د متن لوستل، ليکل، دعام نوم پېژندل او په جملو کې يې کارول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ستاسو په فکر عام نوم څه ډول نوم ته ويل کېږي؟
- تاسې کولی شئ چې د عام نوم څو بېلګې ووايئ؟

عام نوم: هغه نوم ته وايي چې په خاصو او ټاکلو شيانو او ځايونو د لالت نه کوي. عام نوم هغه خپلواکه معنا واله کلمه ده چې پـه خپـل ځان او دخپـل ځان پـه شان نور موجودات په عامه بڼه رانښيي.

د مثال پـه توګـه: سړی، ونـې، بزګران، بـازار، ښـار، کلـی، بانډه. ښـځه، نجـونې، هلکان، استاذ، کتاب، قلم، کور.

لاندې جملې ولولئ تر کومو کلمو لانـدې چې کرښـه ايستل شـوې ده هغـو تـه پـام وکړئ:

١. په ښوونځي کې زده کوونکي زده کړه کوي.
٢. سېلاب راغی او ونې يې له بېخه وايستې.
٣. د اطفايې کارکوونکو نن په بازار کې ډېر زيات اور مړکړ.
٤. د کابـل پـه ښـار کې څوکالـه د مخـه داسې بـسونه پـه کـار لويـدلې وو چـې د برېښنا په واسطه يې کار کاوه.
٥. ځينې خلک په ښار او ځينې يې په کلي او بانډو کې ژوند کوي.

په پورتنيـو جملو کې ښـوونځي، زده کـوونکي، ونـې، کـارکوونکي، بـازار، اور، ښار، کلي، بانډه، بسونه، او برېښنا داسې کلمې دي چې يـو ټـاکلی شـخص او يـا شی نه ښيي، بلکې عام نوم را ښيي، ځکه ذکر شوي نوم ته عام نوم وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن په لوړ آواز ولولئ.
- د عام نوم د مثالونو په ورکولو سره زده کوونکو ته معلومات ورکړئ.
- له متن څخه عام نوم پر تخته وليکئ لکه: ښوونځی.

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. متن يو د بل په مرسته په چوپتيا سره ولولئ.
۲. هر ګروپ دې د عام نوم په معنا او مفهوم په خپل منځ کې خبرې وکړي او بيا دې له هر ګروپ څخه يو تن د ټولګي په مخکې د عام نوم تعريف له ياده ووايي او څو عام نومونه دې د ښېلګې په توګه پر تخته وليکي.
۳. لاندې شعر تر لوستلو وروسته په خپلو کتابچو کې وليکئ او تر عامو نومونو لاندې يې کرښه وکاږئ.

مردان هغه دي چې همت ناک وي　　　　د ننګ په کار کې چست وچالاک وي

خوشحال خټک

۴. لاندې متن ولولئ او يوازې عام نومونه پيدا او په کتابچو کې يې وليکئ.

افغانستان يو زراعتي هېواد دی. ډېر خلک يې په بزګرۍ او مالدارۍ بوخت دي. دوی په کرونده کې له ماشينونو او ټرکټورونو څخه ګټه اخلي، زموږ د هېواد زيات شمېر خلک د کورنيو څارويو له حاصلاتو، لکه شيدې، مستې، پوځې، غوښې او غوړو څخه ګټه اخلي او همدا ډول له وړيو، پوستکو، کولمو او د څارويو له ښکرونو څخه هم ګټه اخلي، چې زموږ د هېواد د صادراتو لويه برخه جوړوي.

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- زده کوونکو د عام نوم په هکله پوهه تر لاسه کړه؟
- زده کوونکي د عام نوم په اړه خبرې کولی شي او ښېلګې يې په نومونو او کلمو کې ويلی شي؟
- زده کوونکي د خپلو زده کړو څخه د خوښۍ احساس کوي؟
- آيا دوی وکولی شول چې په ورکړل شوي متن کې عام نومونه پيدا کړي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې پنځه عام نومونه له ياده په خپلو کتابچو کې وليکي او په جملو کې دې وکاروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږ د یرشم لوست

لمریز نظام

موخه: د متن لوستل، لیکل د لمریز نظام په اړه معلومات ورکول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ویلی شئ چې لمریز نظام یعنی څه؟
- آیا پوهیږئ چې زموږ په لمریز نظام کې څو سیارې موجودې دي؟

کله چې موږ آسمان ته ګورو، د ورځې لمر او د شپې په کې سپوږمۍ او ستوري وینو. د لمر په وجه ورځ رڼا وي، آسمان د شپې له خوا په ستورو او سپوږمۍ ښکلی ښکاري.

په لمریز نظام کې (۹) سیارې موجودې دي چې ټولې د لمر په شاو خوا کې څرخي. یوازې ځمکه په (۳۶۵) ورځو او شپږو ساعتونو کې چې یو کال دی یو ځل له ځمکې څخه راڅرخي.

سیارې په خپله رڼا نه لري. خپله رڼا له لمر څخه اخلي. کله چې موږ د شپې له خوا آسمان ته وګورو ډېر ستوري وینو او د ورځې له خوا موږ دا ستوري نشو لیدلی، ځکه دلمر رڼا ډېره زیاته وي.

لمریز نظام د خدای تعالی (جل جلاله) د قدرتونو یوه روښانه نښه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن په لوړ آواز ولولئ.
- د لمريز نظام په اړه د زده کوونکو د پوهې او سويې په پام کې نيولو سره معلومات ورکړئ.

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. لغتونه او معناګانې

الف: وجه سبب

ب: سياره هغه ستوري چې دلمر په شاوخوا ځرخېږي او خپله رڼا نه لري.

ج: نښه علامه

د: نظام جوړښت او ترتيب

۲. د لاندې جملو تش ځايونه په ورکړل شوو مناسبو ربطي توررو سره ډک او په خپلو کتابچوکې وليکي.

- آسمان ______ شپې له خوا په ستورو او سپوږمۍ ښکلې ښکاري.
- (په، د، له، چې)
- په شمسي نظام __________ نهه سيارې موجودې دي.
- (کې، د، څخه، له)
- سيارې خپله رڼا د لمر __________ اخلي.
- (چې، کې، څخه، ، په)
- کله چې موږ آسمان __________ د شپې ګورو ، ډېر ستوري وينو.
- (چې، کې، په، ته)
- ځمکه په **۳۶۵** ورځو ، او شپږو ساعتونو کې يوځل دلمر په __________ را ځرخي.
- (شا ، خوا ، شاوخوا)

ارزونه:

- آيا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- د لمريز نظام په هکله خبرې کولی شي؟
- آيا زده کوونکي د پوهې او معلوماتو لاس ته راوړلو څخه د خوښۍ احساس کوي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د لمريز نظام په هکله څو کرښې مقاله وليکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووه دېرشم لوست

ابن سینا

موخه: د متن لوستل، لیکل،او د ابن سینا په هکله معلومات ورکول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ابن سینا څوک و؟
- څه فکر کوئ چې دغه عالم په کومو، علومو کې پوره لاس درلود؟

ابن سینا د نړۍ مشهور عالم او. د بخارا په ښار کې زېږېدلی و. نوموړی لا د شلو کلونه و چې د خپل وخت د یوه پوه شخص په نوم یادېده.

ابن سینا سربېره پردې په شاعرۍ کې هم مشهور و. ابن سینا د طب په هکله شپاړس کتابونه لیکلي دي. خورا مشهور کتاب یې د (القانون فی الطب) په نوم یادیږي. له دې کتاب څخه تر شپږ سوو کلونو زیات د درسي کتاب په توګه ګټه اخیستل کېده. او س هم په ځینو ځایونو کې له نوموړي کتاب څخه ګټه اخیستل کېږي. د ا کتاب د عصري طب بنسټ جوړوي.

ابن سینا د فلسفې او عقایدو په هکله (۲۸) کتابونه لیکلي دي. همدا ډول یوولس کتابونه یې د نجوم او ساینس په برخه او څلور کتابونه یې د شعر او شاعرۍ په اړه لیکلي دي. دنړۍ اوسنی طبابت دهغه له معلوماتو څخه منځ ته راغلی او د نړۍ ټول خلک د ابن سینا خدمتونو ته په درنه سترګه ګوري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- ښوونکی دې متن په لوړ آواز ولولي.
- ښوونکی دې د ابن سینا په اړه معلومات ورکړي.
- ښوونکی دې نوې کلمې په تخته ولیکي او معنا دې کړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن د یو بل په مرسته په چوپتیا سره ولولي.
ځو تنه زده کوونکي دې د ابن سینا په اړه څه چې یې له متن څخه زده کړل معلومات وړاندې کړي.

۲. لاندې لغتونه معنا شوي دي تاسې له هرې کلمې څخه جملې جوړې کړئ.

مشهور _____	(د شهرت خاوند)
طبابت _____	(درملنه)
سربېره ______	(علاوه)
نجوم _______	(د ستورو علم)
عصري ______	(د زمانې سره سم)
بنسټ _______	(اساس)

۳. دلاندې پوښتنو له پاره په شفاهي توګه سم ځوابونه ورکړئ.

- ابن سینا په کوم ښار کې زېږېدلی و؟
- ابن سینا په کومو علومو کې پوره لاس درلوده؟
- ابن سینا څو کتابونه لیکلي دي؟

ارزونه:

- آیا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- زده کوونکي وپوهېدل چې دغه پوه عالم کوم کوم کتابونه لیکلي دي؟
- آیا زده کوونکو وکولی شول چې پوښتنو ته سم ځوابونه ورکړي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د ابن سینا په اړه یوه لنډه مقاله ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اته دېرشم لوست

دونې رېښې

موخه: د متن لوستل، ليکل او د ونې رېښو په هکله معلومات ورکول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- تاسو د ونې رېښې ليدلې دي؟
- د ونو هغه برخه چې د خاورو لاندې ده څه نوميږي؟
- ستاسو په نظر دونو رېښې څه دنده لري؟

کله چې تاسو ونې ته ګورئ نو يوازې پاڼې، څانګې او تنه يې ستاسو په نظر راځي. خو دونو هغه برخه چې ترځمکې لاندې ده او د رېښو په نوم يادېږي تاسو يې نه وينئ.

رېښې هم د څانګو په شان لويې او کوچنۍ دي. ترځمکې لاندې وي او په سترګو نه ليدل کېږي د ځينو ونو رېښې دهغو ونو د څانګو په اندازه په ځمکه کې غځېدلې دي.

ځينې رېښې په ځمکه کې ژورې تللې وي او ځينې د ځمکې سطحې ته نږدې وي. درېښو يوه دنده داده چې ونه په خپل ځای ټينګه ساتي. که ونه رېښې ونه لري نو تېز بادېې رانسکوروي.

تاسو به ليدلي وي چې زياتې ونې دزياتو تېزو بادونو سره ټينګې ولاړې وي. چې دا ټينګوالی يې د زياتو او کلکو رېښو دشته والي له امله دي. تاسو ته ښکاره ده چې ونې اوبو او خوړو ته اړتيا لري. ونې د رېښو په وسيله له ځمکې څخه اوبه او خواړه جذبوي. د رېښو په پای کې د وېښتانو په شان کوچنۍ رېښې موجودې دي. همدا کوچنۍ رېښې اوبه او خواړه جذبوي. بيا يې پاڼو او څانګو ته لېږدوي په کار داده چې موږ ونو ته په مناسب وخت سره اوبه ورکړو او د شاوخوا خاوره يې نرمه وساتو.

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن ولوله!
- د ونو د ريښو په هکله معلومات ورکړه!

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. زده کوونکي دې لوست په لوړ آواز ولولي او ثونور زده کوونکي دې دونې د ريښو په اړه خپل معلومات نورو ته وړاندې کړي.

۲. دلاندې کلمو متضادې کلمې له چوکاټ څخه وټاکئ او دکلمو تر څنګ يې په خپلو کتابچو کې وليکئ.

لاندې ______

نږدې ________

تېنګه _______

تېز _________

ست،	پېل،	پاس،	ورو،	لرې

۳. لاندې نيمګړې جملې په خپلو کتابچو کې بشپړې کړئ!

ريښې هم د ځانګو په شان لويې او ______________ وي.

د ځينو ونو ريښې د هغوونو د ځانګو په اندازه په ځمکه کې ______________ وي.

د ريښو يوه دنده داده چې ونه په خپل ځای ______________ ساتي.

۴. زده کوونکي دې يو بل ته دلوست له مخې املا ووايي.

ارزونه:

- زده کوونکي د لوست متن لوستلی شي؟
- زده کوونکي په دې پوه شول چې د ونو ريښې څه دنده لري؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د ونې دجوړښت په هکله څو کرښې وليکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهه د یرشم لوست

چاپېریال (محیط)

موخه: د متن لوستل، لیکل، د چاپېریال پېژندنه، د چاپېریال د ارزښت او ګټو په هکله معلومات ورکول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ویلی شئ چې زموږ چاپېریال له څه شي څخه جوړ شوی دی؟
- په هغه ځای کې چې موږ ژوند کوو د څه شي په نوم یادېږي؟

هر هغه څه چې زموږ په شاو خوا کې دي. زموږ چاپېریال یا محیط دی. زموږ کور، کلی، ښوونځي، سړکونه، د لوبو ځای، خلک، هغه ښار او کلي چې موږ پکې اوسېږو، او هغه هوا چې موږ یې تنفس کوو دا ټول زموږ د چاپېریال یوه برخه ده. ځمکه د ټولو ژویو او الوتونکو مرغانو له پاره چاپېریال یاد ژوند محیط دی. زموږ چاپېریال پر موږ ډېره اغېزه لري.

موږ د روښنايي او تودوخي سربېره په زرګونو نورو شیانو ته اړتیا لرو. د نړۍ د وګړیو شمېر ورځ په ورځ په زیاتېدو دی. ډېر هغه څه چې موږ یې کاروو، د چاپېریال د ککړتیا سبب کېږي. چې دا ککړتیا بیا ډېرې ناروغۍ رامنځ ته کوي.

د ټولو خلکو دنده ده چې باید خپل چاپېریال پاک او سوتره وساتي. هغه مواد چې زموږ د چاپېریال د ککړتیا سبب ګرځي په دوه ډوله دي:

یو هغه چې په ځمکه کې تجزیه کېږي او چې د خاورې سره یو ځای شي ځمکه د کښت له پاره قوي کوي. دوهم ډول هغه فضله مواد دي چې د تجزیه کېدلو وړ نه وي لکه پلاستیک او داسې نور. که چېرې پلاستیک په ځمکه کې وي هغه په خپلو اجزاو نه تجزیه کېږي که څاروي یې وخوري ناروغه کېږي او حتی د مړینې سبب یې ګرځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن دې په لوړ آواز ولولي.
- د چاپېریال د ارزښت او ګټو په اړه د زده کوونکو نظریات او معلومات واورئ او زده کوونکي وهڅوئ چې په دې اړه بحث او خبرې وکړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. متن یو د بل په مرسته ولولئ!

۲. څو تنه زده کوونکي دې د چاپېریال په اړه خبرې وکړي.

۳. د لاندې کلمو هم معنا له چوکاټ څخه پیدا او د کلمو څنګ ته یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

چاپېریال ________	شاوخوا، حیواناتو، ضـرورت،
ژویو ___________	دنیا،
اړتیا ___________	خلکو، توکي، ضرر
نړۍ ____________	
وګړیو __________	
زیان ___________	مواد ____________

۴. پوښتنې:

الف: چاپېریال څه ته وایي؟ ب: د چاپېریال د ککړتیا علت څه دی؟

ج: بېکاره یا فضله مواد باید څه کړو؟ د: د چاپېریال ساتنه د چا دنده ده؟

۵. د لاندې جملو تش ځایونه د لېندیو په مناسبو او سمو کلمو سره په خپلو کتابچو کې بشپړې کړئ.

الف: هر هغه څه چې ستاسو شاوخوا کې دي ستاسو چاپېریال ________. (و، کړ، دی)

ب: ستاسو چاپېریال پر تاسو ډېرې اغېزې ___ .

(لري، کړي، درلود)

ج: که ځاروي پلاستیک ______________ هغوی ته ډېر زیان رسوي.

(وخوري، خوړي، وخوړ)

د: د محیط ساتنه د ټولو خلکو دنده ________________. (دی، ده، وي،)

ارزونه:

- آیا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- د ژوند چاپېریال په هکله یې معلومات ترلاسه کړ؟
- زده کوونکي د ژوند چاپېریال په اړه خبرې کولی شي؟

کورنۍ دنده:

هر هغه څه چې ستاسو په چاپېریال کې موجود دي نومونه یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او بیا یې په جملو کې وکاروئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورويشتم لوست
مفرد نوم

موخه: د متن لوستل، ليكل، د مفرد نوم په معنا او مفهوم پوهېدل او په جملو كې يې كارول دي.

هڅوونكې پوښتنې:

- ويلى شئ چې د مفرد نوم څه ډول نوم ته وايي؟
- آيا د مفرد نوم بېلګې ويلى شئ؟

مفرد نوم: هغه دى چې په يوه ځانګړي شخص، حيوان او شي باندې د لالت وكړي لكه: ښوونكى، تركاڼ، قلم، مشوانۍ، پياله او داسې نور.

لاندې جملو ته پام وكړئ او ويې لولئ.

۱. ښوونكي په لوست پيل وكړ.
۲. د جمال پلار تركاڼ دى.
۳. دغه قلم شين رنګ لري.
۴. د دې مشوانۍ رنګ تور دى.
۵. دغه پياله ښكلې ده.
۶. هغه چرګ سپين رنګ لري.
۷. د اجمل اكا يو آس لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- ښوونکی دې متن ولولي. بیا دې د مفرد نوم په اړه لنډ معلومات ورکړي.
- ښوونکی دې څو نمونه د تختې پرمخ ولیکي او له زده کوونکو څخه دې وغواړي چې مفرد نومونه په ګوته کړي.

دزده کوونکو فعالیت:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي.

۲. زده کوونکي دې لاندې جملې ولولي او یو بل سره دې مفرد نومونه په ګوته کړي او په خپلو کتابچو کې دې ولیکي.

محمد ګل د پنځم ټولګي زده کوونکی دی.

محمد ګل هر سهار وختي له خوبه پاڅیږي لومړی لمونځ کوي ترچای څښلو وروسته بیا ښوونځي ته ځي.

۳. لاندې شعر ولولئ! په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ! مفرد نومونه یې په ګوته کړئ اوبیا یې په څپو واړوئ.

ای دهقانه وخت د کار اوستا دزیار دی

ستا د لاس ګټې ته هرڅوک امیدواردی

خپل وطن په هر راز بوټو ښایسته کړه

ستا په زیار سره وطن ګل وګلزاردی

۴. لاندې نیمګړې جملې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او بیا یې په مفردو کلمو سره بشپړې کړئ.

- ____________ زده کوونکو ته درس ورکوي.
- زما ټولګیوال اجمل ________ د ننګرهار په ښار کې دی.

۵. څو جملې په خپلو کتابچو کې ولیکئ چې مفرد نوم په کې وکارول شي.

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- زده کوونکو وکولی شول چې په ورکړل شوو جملو کې د مفرد نوم پیدا کړي؟
- آیا زده کوونکي په شعر کې د مفرد نومونه پیدا او هره کلمه یې په څپو واړوله؟

کورنۍ دنده:

شپږ مفرد نومونه په خپلو کتابچو کې ولیکئ او بیا یې په جملو کې وکاروئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو څلوېښتم لوست

کولالي

موخه: د متن لوستل، لیکل، دکولالي په هکله معلومات ورکول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ویلی شئ چې کولال څوک دی؟
- آیا ستاسو په کلیوا و سیمو کې کولال شته؟
- له کولالي پرته دڅو نورو کسبونو نومونه واخلئ؟

یوه ورځ ښوونکي له خپلو زده کوونکو څخه پوښتنه وکړه. هغه څوک چې له ختو څخه موږ ته شیان جوړوي څه نومیږي؟

اجمل لاس پورته کړ اوویې و یل: کولال نومیږي.

ښوونکي بیا پوښتنه وکړه: چې کولال زموږ له پاره کوم شیان جوړوي؟

میرویس وویل: کولال له ختو څخه منګې، کوزې، کاسې، ګلدانۍ، متونه، کندولي، تنور، او نور شیان جوړوي.

شیرشاه پوښتنه وکړه: آیا موږ هم کولی شو چې له ختو څخه داسې ښکلي شیان جوړ کړو؟ ښوونکي وویل: هو! خو دا کار جلا پوهه او تجربه غواړي.

ریدی وویل: که موږ د کولال کار

(c) ketabton.com: The Digital Library

وګورو، نوښايي چې ځينې شيان ور څخه زده کړو.

ښوونکي وويل: ډېر ښه سبا به د کولال د کار ځای ته ورشو سهار چې زده کوونکي ټولګي ته راغلل، ښوونکي وويل: د مخه تردې چې د کولال ځای ته لاړ شو، موږ بايد کومې خبرې او لارښوونې په پام کې ونيسو؟اسد وويل: موږ بايد د لارې په يوه غاړه ولاړ شو.

ختک وويل: د دې له پاره چې په کولالۍ کې څه شی مات نه کړو نو په کار داده چې لوښو ته به لاس نه ور وړو.

ښوونکي وويل: ډېرې ښې لارښوونې مو وکړې که چېرې موږ له دې خبرو سره سم چلند وکړو، له دې کتنې څخه به ډېرخوند واخلو او معلومات به ترلاسه کړو.

زده کوونکي د خپل ښوونکي سره يو ځای د لارې په څنډه د کولال د دوکان په لور روان شول کله چې کولالي ته ورسېدل ښوونکي وويل وګورئ دلته د کولالۍ دماتو لوښو څومره کودي پراته دي.

دکولال د کور په مخکې د کولال زامنو او لوڼو کار کاوه، ځينو خټه په لرګيو وهله او ځينو خاوره چاڼوله. ښوونکي او زده کوونکو د کولال ماما سره روغبړ وکړ سمندر ترې پوښتنه وکړه: کولال ماما: دا خاوره ولې په لرګيو وهئ؟

کولال وويل: د دې له پاره چې خاوره ښه پخه شي. اجمل پوښتنه وکړه ولې دوی خاورې چاڼوي؟ کولال وويل: ځکه چې وړې تيږې ځنې جلا او بېلې شي.جمال پوښتنه وکړه کولال ماما، دا خاوره له کوم ځای څخه راوړئ؟

کولال وويل: له غره څخه يې راوړو. دا خاوره په هر ځای کې نه پيدا کېږي ځکه د خاورينو لوښو د جوړولو له پاره مټينه او پخه خټه په کار وي. زرغون وويل: خټه څنګه جوړوئ؟ کولال وويل: کله چې خاوره له وړو ډبرو څخه په چاڼولو جلا شي

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا اوبه پکې اچوو چې ښه لنده شي. کله چې ختټه ښه پخه شوه نو بیا یې څرخ ته راوړو.

بریالي وویل: کولال ماما! لاس دې ولې دومره ژر ژر په اوبو لندوې؟

کولال وویل: د دې له پاره لاس په اوبو لندوم چې خټه مې په لاس پورې ونه نښلي .

توریالي وویل: کولال ماما! د لوښي منځ ته ولې دومره په کراره لاس ورننه باسې؟

کولال ځواب ورکړ: د دې له پاره چې دلوښي منځ هم سم جوړ شي، نو په کراره لاس ور وړم.

ریدی وویل: وګورئ، څه ښه نقش یې پرې کښلی او څومره ښکلی لوښی ځنې جوړ شو. سور ګل پوښتنه وکړه: کولال ماما دا منګی څو ورځې لمر ته ږدئ؟

کولال وویل څلور یا پنځه ورځې چې ښه وچ شي ترڅو په داش کې مات نشي. بیا یې په داش کې ږدو چې پاخه شي. راځئ، چې داش او بټۍ هم دروښیم. بټۍ دوه پوړه لري.

لومړی لوښي په کراره د بټۍ په پاسني پوړ کې ږدو او بیا په لاندېني پوړ کې اور بلوو څو شپې وروسته لوښي په پاسني پوړ کې پخېږي، کله چې بټۍ سړه شي بیا لوښي ځنې راباسو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- ښوونکی دې متن ولولي.
- د کولالي په اړه دې معلومات ورکړي.
- نوې کلمې دې د تختې په مخ وليکي او معنا دې کړي.

دزده کوونکو فعاليتونه:

۱. زده کوونکي دې متن په چوپتيا سره ولولي.

۲. لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې وليکئ بيا د مفردو نومونو لاندې کرښه وکاږئ.

ښوونکي، ميرويس، اجمل، کولالي، شير ، ايمل،

سهار، اسد ، ختک، سمندر، جمال، توريالی، ريدي.

۳. لاندې معنا شوي لغتونه په جملو کې وکاروئ او بيا يې په کتابچو کې وليکئ.

بټۍ	داش
لوښي	ظروف، له خټو څخه جوړ شوي شيان
پوړ	منزل
زرغون	شين

۴. زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې له متن څخه د ضمير کلمې پيدا او وليکي.

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- آيا زده کوونکو کولال او د هغه د دندې په هکله پوهه او معلومات پيدا کړل؟
- دکولالي په اړه معلومات ورکولی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د کولالي د کسب په اړه څو کرښې مقاله وليکي.

دوه څلوېښتم لوست

نیوټن

موخه: د متن لوستل، لیکل د نیوټن پېژندنه او د ځمکې د جاذبې قوې په اړه معلومات ورکول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- د نیوټن نوم خو به مو اورېدلی وي هغه څوک او کوم خدمت یې کړی دی؟
- ویلی شئ چې د جاذبې قوه څه ته وایي؟

نیوټن یو ساینس پوه و چې تقریباً (۳۰۰) کاله د مخه یې په انګلستان کې ژوند کاوه. وایي چې یوه ورځ نیوټن د منې تریوې ونې لاندې ناست و. یوه منه له ونې څخه و لوېده او د نیوټن په سر ولګېده. نیوټن د منې له رالوېدو څخه په دې فکر کې شو چې هر شی ولې ځمکې ته را لوېږي؟ له ډېرې څېړنې وروسته هغه په دې پوه شو چې د ځمکې د جاذبې قوه پر شیانو باندې اغېزه کوي او هغه د ځمکې خواته را کاږي.

آیا تاسو پوهېږئ چې منې ولې له ونې څخه را لوېږي؟ یا یو توپ د مېز له سر څخه ولې ښکته پر ځمکه را لوېږي؟

ځواب یې دا دی چې ځمکه یوه قوه لري چې هرشی د ځان خواته را کاږي. او دې ته د ځمکې جاذبه قوه وایي. د ځمکې جاذبه قوه هغه د ځمکې د مرکز خوا ته را کش کوي. هر څومره چې یو شی د ځمکې سطحې ته نژدې وي د ځمکې د جاذبې د قوې په سبب وزن پیدا کوي.

هر څومره چې موږ له ځمکې څخه لېرې شو د ځمکې د جاذبې اغېزه کمېږي. باید وو ایو چې د جاذبې قوه په هر شي باندې که لوی وي او که واړه، اغېزه لري.

نیوټن هغه عالم او پوه و چې د ساینس د علم په ساحه کې یې د ځمکې د جاذبې قانون کشف کړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښووني:
- متن دې ولولي.
- د جاذبې قوې په اړه چې نیوټن څنګه کشف کړه معلومات ورکړه!

د زده کوونکو فعالیتونه:
۱. متن یو له بل سره ولولئ!
۲. د جاذبې قوې په اړه په خپلو ګروپونو کې خبرې وکړئ!
۳. لغتونه او معناګانې

لغتونه	معناګانې
الف: جاذبه	کشش
ب: اغیزه	تاثیر
ج: نبغ	مستقیم
د: کشف	د یوه نوي شي پیدا کول

۴. د لاندې جملو تش ځایونه په مناسبو کلمو سره په خپلو کتابچو کې ډک کړئ.
الف: نیوټن د ځمکې د جاذبې قانون ________کړ.
ب: نیوټن یو ________ و.
ج: ځمکه هر شی د ځان لوري ته را کاږي ځکه چې ځمکه د جاذبې قوه ________.

۵. لاندې پوښتنو ته سم ځوابونه وټاکئ.
- د ځمکې د جاذبې قوه هر شی کومې خواته را کش کوي؟
  الف: د ځمکې د مرکز خواته.
  ب: د ځمکې د سطحې خواته.
  ج: د شمال خواته.
  د: د جنوب خواته.
- کوم شی د جاذبې قوه لري؟
  الف: یواځې ځمکه.
  ب: یواځې سپوږمۍ.
  ج: هر شی.
  د: هیڅ شی.

ارزونه:
- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- د نیوټن په اړه یې پوهه یا معلومات تر لاسه کړل؟
- زده کوونکي په دې هکله خبرې کولی شي چې هر شی ولې د ځمکې خواته لوېږي؟

کورنۍ دنده:
زده کوونکي دې لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې په جملو کې وکاروي.
(د جاذبې قوه، نیوټن، ځمکه، کشف)

(c) ketabton.com: The Digital Library

درې څلوېښتم لوست
د جمع نوم

موخه: د متن لوستل، ليکل د جمع نوم پېژندل او په جملو کې يې کارول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- د جمع نوم څه ډول کلمه ده؟
- کولی شئ چې د جمع څو نومونه ووايئ؟

د جمع نوم: هغه نوم دی چې له يوه څخه پر زياتو اشخاصو، څارويو او شيانو دلالت وکړي. لکه ښوونکي، نجونې، هلکان، ونې، پسونه، خويندې، ورونه، کتابونه، ګېلاسونه او داسې نور.

په پښتو ژبه کې که وغواړو چې د ځينو مفردو نومونو په پای کې دغه (ونه، آن، يان، ګاني (ه) اوړده، (ې) خرګنده، (ي) وروستاړي راوړو په جمعو کلمو باندې بدليږي.

لکه:

مفرد	جمع
مېز	مېزونه
مېږی	مېږي
دوبي	دوبيان
هلک	هلکان
بزګر	بزګران
کارګر	کارګران
بيزو	بيزوګان
خور	خويندې
سړی	سړي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښووني:

- ښوونکی دې متن ولولي.
- د جمع نوم پـه اړه دې زده کوونکو تـه د بېلګو پـه وړاندې کولـو سره معلومـات ورکړي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي.
۲. لـه هر ګـروپ څخـه دې يـو يـو تـن دټولګي مخـې تـه راشـي او دا کلمـې (ګېلاسـونه، ونـې، هلکان، ورونه،) پرتخته باندې ولیکي نور ټولګیوال دې همدغـه دجمـع کلمـې پـه جملـو کـې وکاروي.
۳. دجمع د نوم تعریف په لاندې جملو کې په نښه کړئ!
   الف: جمع هغه کلمه ده چې پر یوه شي باندې دلالت کوي.
   ب: جمع هغه کلمه ده چې له یوه شي څخه پر زیاتو شیانو دلالت کوي.
۴. دلاندې مفردو کلمو څخه د جمع نومونه جوړ کړئ او په خپلو کتابچو کې يې ولیکئ.
   ونه، پېغله، نجلۍ، هلک، غر، سیند، باغ، پسه، مېږه،
   آس، بوټ، مرغه، مور، پلار، اکا، نیکه

ارزونه:

- آیا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- زده کوونکي د جمع په معنا او مفهوم پوه شوي دي؟
- زده کوونکو وکولی شول چې د مفردو نومونو څخه د جمع نومونه جوړ کړي؟

کورنۍ دنده:

لاندې جملې ولولئ! جمع نومونه یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.
افغانستان ډېر غرونه لري.
زموږ په هېواد کې د منیو باغونه ډېر دي.
ټول افغانان سره ورونه دي.
کوچیان په اوړي کې سړو سیمو ته کډې کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلور څلوېښتم لوست
شېدې پلورونکی

موخه: د متن لوستل، لیکل، اوزده کوونکي په دې پوه شي چې په شېدوکې اوبه ګډول لویه ګناه ده او باید ترې ډډه وشي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ستاسو په نظر د شېدو په پلورلو کې د اوبو ګډول ښه عمل دی؟
- څه فکر کوئ چې د دې کیسې پایله به څه وي؟

وایي چې یوه سړي څومېږې او وزې درلودې چې ډېره ښه ساتنه به یې کوله. سهار او ماښام به یې له دې څارویو څخه ډېرې شېدې اخیستلې. چې کله به یې شېدې بازار ته د خرڅولو له پاره یوړې نو یوه اندازه اوبه به یې په کې ورګډې کړې چې شېدې زیاتې شي او ډېرې پیسې پرې لاس ته راوړي. وزواو مېږو به بچې زېږول او هرکال به یې شمېر زیاتېده.

څه موده وروسته د وزو او مېږو یوه لویه رمه جوړه شوه.څومره چې شېدې زیاتیدې هومره به یې پکې زیاتې اوبه اچولې او ډېرې پیسې به یې لاس ته راوړې. کلیوال چې دده په چکۍ پوه شول نو ښېراوې به یې ورته کولې.

یوه ورځ د منې په موسم کې ډېر سخت باران واوریده او لوی سېلاب روان شو، څو تندرونه هم ولوېدل سېلاب نور هم زور واخیست. د دغه سړي مېږې او وزې چې په نږدې خوړکې په څړ بوختې وې، نیمایي یې سېلاب په یوه څپه کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

واخیستې او ویوړې، خلکو به ویل: دغه سړي چې په شېدو کې څومره اوبه اچولې وې هغه ورته سېلاب شو او د ده نیمه رمه یې یووړه.

ښوونکي ته لارښوونې:

- ښوونکی دې نوی لوست په لوړ آواز ولولي او بیا دې په مطلب خبرې وکړي.
- ښوونکی دې له ځو زده کوونکو څخه وغواړي چې په وار سره د کیسې په موخه خبرې وکړي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. متن په مناسب آواز ولولئ!
۲. زده کوونکي دې له متن څخه یو بل ته د ځو جملو املا ووایي او خپلې تېروتنې دې اصلاح کړي.
۳. پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ.
سړي ولې په شیدو کې اوبه اچولې؟
د دې لوست اصلي مطلب څه شی دی؟
موږ باید په پلورلو کې څه شی په پام کې ونیسو؟
۴. له لاندې مفردو کلمو څخه په خپلو کتابچو کې دجمع کلمې جوړې کړئ.
وزه ، موسم، تندر، مېږه، باران، خوړ، کلی ، سېلاب

ارزونه:

- آیا زده کوونکي متن لوستلی شي؟
- دکیسې په موخه پوه شول؟
- زده کوونکي په شفاهي توګه پوښتنو ته ځوابونه ویلی شي؟
- آیا زده کوونکي پوه شول چې په هر کار کې ټګي ښه کار نه دی او باید ترې ډډه وکړو؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د لاندې پوښتنې موخه په ځو کرښو کې ولیکي.
(د دغه سړي نیمایي مېږې او وزې ولې سېلاب یوړې؟)

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه څلوېښتم لوست

صفت

موخه: دمتن لوستل، لیکل د صفت په معنا پوهېدل او په جملوکې د صفت کارول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ستاسې په فکر صفت څه ډول کلمې ته وايي؟
- کولی شئ چې داسې جملې ووایئ چې د صفت کلمه پکې استعمال شي؟

صفت: هغه کلمه ده چې د نوم ځرنګوالی څرګندوي.

لکه: ښه، ښکلی، ډېر، هوښیار، سپین، تور، او داسې نور.

لاندې جملې ولولئ او هغو کلمو ته ځیر شئ چې کرښه ورلاندې اېستل شوې ده.

۱. تکړه زده کوونکي تل سبق وايي.

۲. هوښيار زده کوونکي د مفاهمې په وخت کې د يو بل خبروته غوږ نيسي.

۳. زموږ ښوونکي له موږ سره په درسونو کې ډېره مرسته کوي.

۴. د پاکو اوبو څښل بدن ته ګټه لري.

په پورتنيو جملو کې (تکړه، هوښيار، ډېره، پاکو) د صفت کلمې دي.

ښوونکي ته لارښوونې:

- ښوونکی دې متن ولولي.
- د صفت د کلمې په هکله دې معلومات ورکړي او څو صفتونه دې پرتخته ولیکي.
- ښوونکی دې صفت لرونکي جملې پر زده کوونکو باندې د املا په ډول کار کړي او بیا دې د صفت کلمې په ګوته کړي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. متن په چوپتیا سره ولولئ!
۲. لاندې جملې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او بیا یې د صفت تر کلمې لاندې کرښه وکاږئ.
   - د پخو مېوو خوړل بدن ته ګټه لري.
   - زیار کښ بزګر له خپلې ځمکې څخه زیات حاصل اخلي.
   - سپینه کوتره د سولې نښه ده.
   - د کندز ختکي ډېر خواږه دي.
۳. لاندې شعر تر لوستلو وروسته په خپلو کتابچو کې ولیکئ او بیا یې د صفت کلمې په نښه اوويې لیکئ.

ښکلی باغ تازه چمن ود ګلانو
شین سحر او شورو شرو دمرغانو
په سل قسمه آوازونه ښې نغمې وي
هر طرف ته دبلبلو ترانې وي

(زرمینه ۲۲)

ارزونه:

- آیا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- د صفت په معنا او مفهوم پوه شول؟
- صفتونه له یاده ویلی او په جملو کې یې کارولی شي؟
- زده کوونکو په شعرکې د صفتونو کلمې پیدا کړې شوې؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې لاندې د صفت کلمې په جملو کې وکاروي.

(سپین، هوښیار، پوه، ښه، بد، شین، لوی، رڼا، تیاره)

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږ شلو ېښتم لوست
مزار (شریف) او بلخ

موخه: د متن لوستل، لیکل د مزار شریف او بلخ په هکله معلومات ورکول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- آیا تاسو مزار شریف لیدلی دی؟ که مو لیدلی وي خبرې پرې وکړئ؟
- ویلی شئ چې بلخ زموږ د هېواد په کوم ولایت کې دی؟

مزار شریف زموږ دګران هېواد افغانستان په شمال کې پروت دی په دې ښار کې د آبی جومات په نامه یو ښکلی جومات شته چې زموږ خلکو او دنړۍ مسلمانانو ته دزیات اهمیت لرونکی دی.

مزار شریف ته نژدې د بلخ د لرغوني ښار نښانې ښکاري. د دې ښار تاریخ له میلاد څخه پنځه سوو کالو مخکې زمانې ته رسیږي.

بلخ پـه اتمـه میلادي پېړۍ کې د پوهې او فرهنګ یو داسې ستر مرکز وچې د ښارونو د مور (اُم البلاد) په نامه یادېده.

دا ښار د چنګیز په تاړاکونو کې وران شو خو بیا پـه (۱۵) میلادي پیړۍ کې لـه سره ودان شوی. په دې ښار کې ستر دېوالونه موجود وو چې اوږدوالی یې یوولس زرو متروته رسېده. دا هم په همدې وخت کې له سره جوړ شو. پـه مزار شریف کې خلک پـه کرنـه او مالـدارۍ بوخت دي. ځینې خلک یې پـه لاسي صنایعو لکـه دغالۍ اوبدلو، د ټغرونو او بدل او داسې نور وباندې لګیا دي. دقره قل د پسونو پالنه هم د دې سیمې ځانګړتیا ته شهرت ورکړی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښووني:

- متن په لوړ آواز ولوله!
- د متن د موخې په هکله معلومات وړاندې کړه!

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. متن په چوپتیا سره ولولئ!

۲. لاندې جملې ولولئ، په خپلو کتابچو کې يې وليکئ او بيا د صفت ترکلمو لاندې کرښه وکاږئ.

- په دې ښار کې د ابی جومات په نامه ښکلی جومات شته.
- زموږ خلکو او دنړۍ مسلمانانو ته دزيات اهميت لرونکي دی.
- دا جومات د خپلو سپينو کوترو د سيلونو له امله چې په شاوخوا کې يې الوځي يوه ځانګړې منظره جوړوي.

۳. لغتونه او معناګانې

مقبره	زيارت
ځانګړې	خاصه
پېړۍ	قرن

۴. د لاندې جملو تش ځايونه په مناسبو کلمو سره په کتابچو کې ډک کړئ.

الف: مزارشريف يو _______________ ښار دی.

ب: په دې ښار کې د آبی جومات په نامه يو _______________ جومات شته.

ج: ددې ښار تاريخ له ميلاد څخه پنځه سوو _____________.

۵. پوښتنې:

- دمزار شريف د ښار جومات څه نوميږي؟
- په دې زيارت کې د چا مبارکه مقبره هم شته؟
- بلخ په اتمه ميلادي پېړۍ کې په کوم نامه يادېده؟

ارزونه:

- آيا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- زده کوونکو د مزارشريف او بلخ په هکله پوهه حاصله کړه؟
- زده کوونکو په جملو کې د صفت کلمې پيدا کړې شوې؟
- آيا پوښتنو ته يې مناسب ځوابونه ورکړل؟

کورنۍ دنده:

په خپلو کتابچو کې د مزار شريف او بلخ په اړه شپږ کرښې وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووه څلويښتم لوست

د نوم او صفت ترمنځ اړيکې

موخه: د متن لوستل ،ليکل د نوم او صفت ترمنځ د اړيکو په هکله پوهېدل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- د تاسو په فکر د نوم او صفت ترمنځ اړيکې شته؟
- آيا کولی شئ داسې يوه جمله ووايئ چې هم نوم او هم دصفت کلمه ولري؟

لاندې جملې ولولئ او هغو عبارتونو ته ښه ځير شئ چې کرښه ترې لاندې اېستل شوې ده.

۱. هوښيار هلک هېڅکله په ناوړه عمل لاس نه پورې کوي.
۲. مهربانه مور تل خپلو ماشومانو ته پاملرنه کوي.
۳. روڼ لمر تياره نړۍ روښانه کوي.
۴. په لوړې ونې کې ډېرې مرغۍ ناستې دي.

په پورتنيو جملو کې (هوښيار، ناوړه، مهربانه، روڼ، تياره، او لوړې،) صفتونه دي چې د (هلک، عمل، مور، لمر، نړۍ، ونې) تر نومونو دمخه راوړل شوي دي.

په پښتو ژبه کې صفت ترنوم (موصوف) څخه دمخه او کله کله وروسته راځي لکه،احمد شاه بابا، نازو انا، او صفتونه د مذکر او مونث مفرد او جمع په لحاظ د نوم تابع دي.			
لکه:	خوږناک،	خوږه منه،	پوه زده کوونکی
	خواږه ناکونه،	خوږې منې،	پوهه زده کوونکې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن په مناسب آواز ولوله!
- د نوم او صفت ترمنځ د اړيکو په هکله معلومات ورکړه او په جملو کې يې د نوم او صفت ښېلګې د تختې پرمخ وليکه!

دزده کوونکو فعاليتونه:

١. متن دي په چوپتيا سره ولولي.
٢. لاندې صفتونه دې لومړی د موصوف يعنې د نوم سره يو ځای وليکي او بيا دې په جملو کې وکاروي.

(تکړه، ښه ، قلم، تېره، زده کوونکی، چاړه، وېښتان، کتاب، لاسونه، کالي، تود، سوړ)

دلاندې تشو جملو ځايونه د چوکاټ په مناسبو صفتونو او نومونو سره په خپلو کتابچو بشپړې کړئ.

دا انار_______________ دی.	خوږ، منه، خوږه، کندهار، چارمغز، کلک
دا _______________ خوږه ده.	
دا کيله __________ خوږه ده.	
د _______________ انګور خواږه دي.	
د _______________ پوستکی __________ وي.	

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- آيا زده کوونکي په دې پوه شول چې په پښتو ژبه کې صفت د نوم څخه مخکې راځي؟
- زده کوونکي کولی شي چې له ياده داسې جملې ووايي چې د نوم او صفت ترمنځ اړيکې پکې وښيي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې پنځه داسې جملې په خپلو کتابچو کې وليکي چې دنوم اوصفت ترمنځ اړيکې په کې وښيي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پوهنې ترانه

پوهنه ده رڼا وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږه رهنما

پوهنه ده رڼا، وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږه رهنما

وطن زما یې ځان له تانه شم قربان
ته وینه دافغان ته لوړ په ټول جهان

پوهنه ده رڼا، وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږه رهنما

آباد اوسې آباد وطنه ته شې ښاد
موږه سربښندوپه تا اوساتو دې آزاد

پوهنه ده رڼا، وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږه رهنما

ته کور یې هم مې ګور ته پلارېې هم مې مور
ته زړه دآسیا او زما دسترګو تور

پوهنه ده رڼا، وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږه رهنما

ته ننګ یې دآریا او تاج یې دیما
ځارېږمه له تا افغانستان زما

پوهنه ده رڼا، وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږه رهنما

محمد مُعین مرستیال

(c) ketabton.com: The Digital Library

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library